

P **POMAGAMY** **SOBIE** **W PRACY**

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna – Opole
Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Katowice

Pomagamy
sobie w pracy

Kwartalnik instrukcyjno-metodyczny

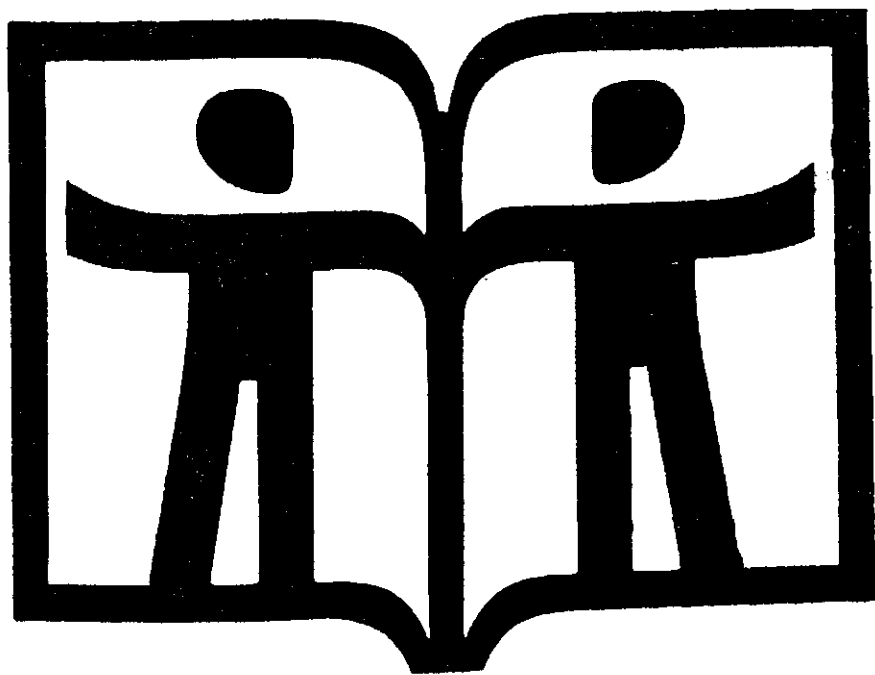
NR 1/1972

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

WBP Katowice — **Andrzej Korzon, Gabriela Ociepka, Anna Radziszewska,
Maria Sitek.**

WiMBP Opole — **Danuta Branicka, Mieczysław Faber, Teresa Jarząbek,
Janina Kościół, Danuta Woźniak,**

UNESCO ogłosiła rok bieżący
Międzynarodowym Rokiem Książki
pod hasłem
„KSIĄŻKA DLA WSZYSTKICH“

Emblemat Międzynarodowego Roku Książki.

Podstawowe kierunki pracy bibliotek publicznych

(wytyczne ministerialne)

opracowane przez Departament Pracy K—O i Bibliotek
Ministerstwa Kultury i Sztuki w związku z konferencjami
kierowników bibliotek stopnia powiatowego
(październik — listopad 1971 r.)

W warunkach przemian, jakie następują w naszym kraju, rozwijającej się rewolucji naukowo-technicznej, unowocześnienia gospodarki i wynikających z tego skutków społecznych — wielką rolę mają do spełnienia placówki kultury, a wśród nich biblioteki. Zespolenie oświaty i nauki z programem rozwoju kraju, wprowadzenie w życie zasady ciągłego zdobywania i uzupełniania wiedzy, powodować będzie zróżnicowanie oraz wzrost potrzeb i wymagań w stosunku do bibliotek ze strony społeczeństwa. Wynika z tego konieczność unowocześnienia działalności bibliotek, modernizacji bazy, dostosowania księgozbiorów do zmieniającej się funkcji współczesnej biblioteki. Funkcja ta powinna przede wszystkim wyrażać się w:

- 1) kształtowaniu zainteresowań czytelniczych oraz zaangażowanych poglądów i postaw społecznych,
- 2) udzielaniu pomocy kształcącym się, dostarczanie im odpowiedniej literatury i informacji,
- 3) inspirowaniu i organizowaniu działalności oświatowej w środowisku.

Podstawową wytyczną działania bibliotek winna być popularyzacja uchwał i materiałów VI Zjazdu PZPR przez dotarcie z nimi do szerokiego społeczeństwa oraz aktywne włączenie się bibliotek do realizacji uchwał Zjazdu. Polityka biblioteczna będzie zmierzać do stworzenia warunków sprzyjających jak największemu udziałowi społeczeństwa w odbiorze i tworzeniu dóbr kulturalnych, zapewnienia czytelnikom optymalnych warunków korzystania z bibliotek, zmniejszania dysproporcji w możliwości zaspokajania potrzeb czytelniczych poszczególnych środowisk, do aktywniejszego współdziałania z innymi instytucjami i organizacjami w upowszechnianiu książki i czytelnictwa, realizując wspólnie opracowany program działalności oświatowej w środowisku.

Dla osiągnięcia tych celów niezbędne jest prowadzenie następujących działań:

1. Rozwijanie i usprawnianie funkcjonowania sieci bibliotecznej przez:

- zakładanie filii bibliotecznych w nowych osiedlach mieszkaniowych, w dzielnicach peryferyjnych, likwidowanie białych plam na mapie sieci bibliotecznej w miastach,
- koordynowanie działalności sieci bibliotek w powiecie w celu uzyskania jak najlepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców i racjonalnego gospodarowania potencjałem wszystkich bibliotek,
- zakładanie w bibliotekach powiatowych czytelni z księgozbiorami naukowymi, stworzenie czytelnikom dobrych warunków pracy, organizowanie w czytelniach sprawnie działających warsztatów informacyjnych,
- kontynuowanie weryfikacji punktów bibliotecznych, usprawnienie wymiany książek i polepszenie ich doboru, przenoszenie punktów do klubów i wykorzystanie ich pomieszczeń do prowadzenia prac z książką.

2. Doskonalenie struktury księgozbiorów oraz praca z czytelnikami:

- likwidowanie dysproporcji w stanie zaopatrzenia bibliotek w nowości wydawnicze przez pełną realizację Zarządzenia nr 14 Ministra Kultury i Sztuki w sprawie wskaźników zaopatrzenia bibliotek publicznych w nowości wydawnicze w latach 1971—1980,
- pełniejsze niż dotychczas zaspokajanie aktualnych potrzeb czytelniczych, tworzenie w bibliotekach powiatowych i miejskich księgozbiorów o charakterze naukowym i popularyzacyjnym z przeznaczeniem dla czytelników bibliotek niższego stopnia,
- dalsze wyposażanie czytelni w księgozbiory podręczne i informacyjne,
- w celu pełniejszego zaspokojenia potrzeb czytelniczych w zakresie literatury z różnych dziedzin rolnictwa — zwiększono stopień wykorzystania tej literatury przez scalanie rozproszonych księgozbiorów, czyniąc z biblioteki gromadzkiej placówkę wiodącą w gromadzeniu i udostępnianiu literatury ze wszystkich dziedzin wiedzy,

- rozwinięcie współpracy z bibliotekami szkolnymi m.in. w celu pełniejszego zaopatrzenia młodzieży w lektury szkolne,
- zwiększenie liczby zakupywanych dla bibliotek gromadzkich egzemplarzy atrakcyjnej literatury klasycznej i współczesnej, najwartościowszej literatury pozabeletrystycznej oraz literatury dziecięcej w celu obsługiwanie punktów bibliotecznych,
- prowadzenie stałej selekcji księgozbiorów, a zwłaszcza wycofanie przestarzałej literatury z bibliotek o wolnym dostępie do półek oraz oczyszczenia z przestarzałej literatury punktów bibliotecznych; odpowiedzialność za stan księgozbiorów, jego aktualność ponoszą — w odniesieniu do bibliotek gromadzkich i punktów bibliotecznych — biblioteki powiatowe,
- inicjowanie i prowadzenie akcji upowszechniających literaturę społeczno-polityczną, książkę fachową i popularnonaukową, współczesną literaturę piękną. Do wiodących akcji czytelniczych popularyzujących literaturę społeczno-polityczną należą Dni Książki „Człowiek — Świat — Polityka”. Na wysoką ocenę zasługują inicjatywy czytelnicze o zasięgu lokalnym np. konkursy popularyzujące literaturę rolniczą. Staranne przygotowanie — pod względem merytorycznym i organizacyjnym — akcji czytelniczych podniesie ich jakość i rangę oświatową. Tendencje do osiągnięcia wyłącznie efektów ilościowych powinny być stanowczo eliminowane,
- przywiązywanie szczególnej wagi do rozbudzania i pogłębiania czytelnictwa wśród młodzieży pozaszkolnej,
- ważny element w programie kulturalno-oświatowej działalności bibliotek winna stanowić współpraca z organizacjami społecznymi, młodzieżowymi i kulturalnymi oraz instytucjami zainteresowanymi upowszechnianiem książki i oświaty,
- organizowanie nowych oraz włączenie już istniejących kół przyjaciół bibliotek do aktywniejszego uczestniczenia w życiu oświatowym i w upowszechnianiu czytelnictwa w środowisku.

3. Usprawnianie systemu organizacyjnego bibliotek:

- dokonać należy analizy i korekty przydziałów czynności wśród pracowników bibliotek powiatowych pod kątem racjonalnej organizacji pracy i maksymalnego wykorzystania umiejętności pracowników również w pracach na rzecz biblioteki niższego stopnia (opracowania zbiorów, pomoc merytoryczna bibliotekom nie tylko ze strony instruktorów ale całego zespołu pracowników),
- podjęte być muszą starania o centralizowanie w bibliotece powiatowej niektórych prac technicznych w celu odciążenia bibliotekarzy gromadzkich (opracowanie kart katalogowych, kartotek, zestawów literatury itp.),
- prowadzenie elastycznej gospodarki etatami, uwzględniającej rzeczywiste potrzeby poszczególnych placówek, przenoszenie nie w pełni wykorzystanych etatów do placówek przeciążonych pracą,
- dla usprawnienia wymiany książek w punktach bibliotecznych zwiększyć należy nad nimi dozór bibliotek gromadzkich oraz dążyć do pełniejszego i planowego wykorzystania środków transportu znajdujących się w dyspozycji powiatowych placówek kultury,

4. Doskonalenia kadry bibliotekarzy, podnoszenie na wyższy poziom pracy instrukcyjnej bibliotek powiatowych. Służyć temu winny:

- wnikliwa analiza zatrudnionych bibliotekarzy, mająca w efekcie doprowadzić do podjęcia nauki zawodu oraz uzupełniania wykształcenia ogólnego przez pracowników,
- zahamowanie przyjmowania do bibliotek kadry nie posiadającej wykształcenia średniego,
- wymiana pracowników nie spełniających wymogów kwalifikacyjnych i nie doksztalających się,
- wyrównywanie dysproporcji w stawkach uposażenia, istniejących między poszczególnymi powiatami, a nawet między bibliotekami, przestrzeganie przyznawania bibliotekarzom wszystkich należnych dodatków — za wysługę lat, funkcyjnych, specjalnych.

Należy opracować długofalowy plan doskonalenia i doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, który winien uwzględnić:

- objęcie wszystkich bibliotekarzy systematycznym szkoleniem i doskonaleniem zawodowym,
- prowadzenie właściwej rekrutacji na kursy doskonalenia zawodowego w Jarocinie. Biblioteki wojewódzkie i powiatowe winny typować pracowników na kursy doskonalące, a uczestnicwo w kursach należy traktować jako obowiązek służbowy. W roku 1972 należy zwrócić specjalną uwagę na następujące kursy: organizacji pracy dla kierowników bibliotek powiatowych, kurs instruktorski, literatury pięknej i społeczno-politycznej, informacyjno-bibliograficzny oraz budownictwa i wyposażenia bibliotek.

W działalności instrukcyjnej bibliotek należy przede wszystkim zwrócić uwagę na następujące sprawy:

- doskonalenie koncepcji działalności instrukcyjnej i metodycznej bibliotek powiatowych, odejście od sformalizowanych lustracji i kontroli na rzecz aktywnej pomocy w organizowaniu działalności placówek, wykorzystywania w większym stopniu doświadczeń oraz wyników badań i analiz dla opracowywania programów i metod działania bibliotek,
 - otoczenia stałą opieką kierowników punktów bibliotecznych, organizowanie systematycznego szkolenia i instruktażu.
-

Aleksander Uherek

Miejska Biblioteka Publiczna
w Chorzowie

Wychowawczo-kształcąca rola literatury społeczno-politycznej

Znajomość problematyki społeczno-politycznej stała się dziś nieodzownym czynnikiem w kształtowaniu postaw współczesnego człowieka; stąd wzrost zainteresowania tematyką społeczną wśród coraz szerszych mas społeczeństwa. Literatura poświęcona tym zagadnieniom stanowi z jednej strony rozległą dziedzinę dociekań naukowo badawczych, z drugiej, nieodzowny instrument w rękę każdego działacza społecznego i politycznego, gdyż dysponuje realnymi możliwościami w zakresie poznawania wiedzy społeczno-politycznej i kształtowania przekonań

Niejednolity i zróżnicowany pod względem formy jest jej charakter. Należą do niej zarówno opracowania naukowe, popularno-naukowe, pamiętniki, reportaże i cała tak zwana literatura faktu, a nawet wiele pozycji z działy literatury pięknej.

Literatura społeczno-polityczna obejmuje wiele różnorodnych dziedzin. Uzupełniają się one wzajemnie, w sumie dając bogaty obraz procesów zachodzących w naszym kraju i we współczesnym świecie. Procesy te mają niezwykle złożony charakter. Kto chce się w nich prawidłowo orientować, nie może poprzestać na własnych tylko przemyśleniach opartych na wąskim przecież doświadczeniu i zakresie obserwacji. Musi sięgać do szerszych opracowań zawartych w tej właśnie literaturze.

Czołowi działacze polityczni niejednokrotnie podkreślali jej funkcję domagając się, by książka społeczno-polityczna była mądrym i nieodzownym przewodnikiem po rozległych obszarach przemian zachodzących w Polsce i w świecie, aby wpływała na postawę i stanowisko jej czytelnika wobec zjawisk i faktów, jakie niesie rzeczywistość.

Coraz aktywniejszy udział w budownictwie socjalistycznym wymaga pełniejszego rozumienia zarówno bieżących jak i perspektywicznych zadań stawianych przez Partię. Potrzebą dnia dzisiejszego jest szersze i głębsze wyjaśnienie zwłaszcza młodzieży, jakie są prze-

ślanki jutrzejszej Polski, wskazywanie perspektyw dalszego rozwoju socjalizmu w naszym kraju — jedynej drogi umacniania bezpieczeństwa i niepodległości, a zarazem drogi podnoszenia poziomu życia. Powinniśmy również, podkreślając wagę przynależności Polski do systemu państw socjalistycznych, wskazywać jej awangardową funkcję w dzisiejszym świecie i znaczenie jedności państw tego systemu. W tej wielkiej pracy, ogromna rola przypada książce społeczno-politycznej.

Literatura społeczno-polityczna — jest tą częścią piśmiennictwa, która stanowi źródło rozszerzonej informacji o wiedzy politycznej, która swą treścią uczy, kształtuje świadomość, wyrabia aktywną postawę zaangażowania w stosunku do otaczającego nas świata.

Dla uniknięcia nieporozumień konieczne jest uściślenia pojęć, gdyż z rozmaitych powodów zaczęto anektować dla tego piśmiennictwa odległy albo też nikły związek ze sprawami społecznymi i politycznymi. Doszło do tego, że jeden z wybitnych działaczy obliczył, iż na książki społeczno-polityczne przypada 74% produkcji wydawniczej.

Tutaj przyjmuje się za przedmiot rozważań rzeczywistą literaturę społeczno-polityczną, czyli bezpośrednio kształtującą wiedzę, poglądy i działania polityczne człowieka oraz wpływającą na bieg życia publicznego w kraju.

Na tak rozumianą literaturę polityczną składają się nie tylko wydawnictwa propagandowe, agitacyjne i oświatowo-szkoleniowe, ale i wydawnictwa encyklopedyczne, różnopoziomowe opracowania z zakresu: historii, zwłaszcza najnowszej, gospodarki i polityki gospodarczej i literatury tak zwanej światopoglądowej, a także publicystyki, reportaży, pamiętnikarstwa, powieści politycznej, satyry, a nawet poezji politycznej.

Wystarczająco duży to indeks, by go sztucznie nie powiększać i zbyt rozległy, by w ramach niniejszego artykułu dokonać głębszej analizy każdego z rodzajów piśmiennictwa.

Przytoczoną powyżej definicję literatury społeczno-politycznej warto skonfrontować z często spotykanym w innych publikacjach, a także w „Zagadnieniach i Materiałach”, podziałem tej literatury na:

- opracowania ukazujące dorobek Polski Ludowej oraz główne problemy polityczne, społeczne i gospodarcze naszego kraju,
- publikacje podejmujące problemy wychowania patriotycznego i internacjonalistycznego, krzewiące socjalistyczny stosunek do pracy i własności społecznej oraz socjalistyczne normy etyczne w stosunkach międzyludzkich,
- literaturę z zakresu ekonomii politycznej, a zwłaszcza prace poświęcone polityce gospodarczej, pomagające doskonalić działalność przedsiębiorstw przemysłowych i innych gałęzi gospodarki narodowej,

- literaturę poświęconą patriotycznym i rewolucyjnym tradycjom naszego narodu, ukazującą rolę i miejsce ruchu robotniczego w dziejach Polski, historyczne znaczenie ludowego ruchu oporu, lata walki o zwycięstwo i utrwalenie władzy ludowej;
- publikacje poświęcone Rewolucji Październikowej i jej znaczeniu dla Polski i świata;
- publikacje przedstawiające dorobek ZSRR i krajów socjalistycznych, ich pokojową politykę oraz popularyzację celów i działalności międzynarodowego ruchu robotniczego;
- opracowania przedstawiające walkę narodów kolonialnych, nowo wyzwolonych z imperializmu oraz zacofania;
- literaturę ukazującą oblicze współczesnego kapitalizmu, demaskującą politykę agresywnych sił imperializmu, zwłaszcza zaś działalność rewizjonistów i militarystów zachodnio niemieckich;
- publikacje demaskujące cele, środki i formy wojny psychologicznej prowadzonej przez imperializm przeciwko Polsce i innym krajom socjalistycznym¹⁾

Oczywiście i ta definicja, szczególnie ostatni jej punkt, może być przedmiotem dyskusji; istota problemu leży jednak w coraz to pełniejszym i sprawniejszym docieraniu tego typu literatury do rąk czytelnika.

Uchonorowanie książki społeczno-politycznej specjalną, doroczną imprezą — dekadą „CZŁOWIEK — ŚWIAT — POLITYKA”, wprowadza nową tradycję do naszego społeczeństwa, którego średnie i starsze pokolenie wychowane było głównie na literaturze pięknej. Artystyczna wizja losów człowieka i świata, zawarta w literaturze pięknej potrzebna jest i niezbędna człowiekowi, ale przecież niewystarczająca, bo nieodpowiadająca na pytania dotyczące jego własnej postawy wobec realiów współczesnego świata, jak również politycznych i ideologicznych determinat rzeczywistości, w której żyje i którą współtworzy.

Współczesny człowiek, którego los indywidualny splata się coraz wyraźniej z losami społeczeństwa, z losami świata, chce nie tylko znać ale i rozumieć otaczającą go rzeczywistość, a także uczestniczyć w życiu społecznym i dokonywać wyboru z całą odpowiedzialnością. Pomóc może mu w tym literatura społeczno-polityczna.

Aby problem rozważyć, i to kompleksowo, należy mu poświęcić więcej uwagi. Istnieje konieczność przeprowadzenia analizy poczytności tej literatury, szczególnie w środowisku młodzieżowym, gdyż jak wykazuje wstępna obserwacja, przeprowadzona wrywkowo na podstawie dokumentacji bibliotecznej (kart czytelnika i kart książek) można przypuszczać, że narasta zapotrzebowanie na ten typ literatury, stanowiącej jedno z najbardziej adekwatnych źródeł wiedzy o rzeczywistości społecznej i politycznej.

Komitet Redakcyjny, zamieszczając materiały o PPR opracowane przez MBP w Częstochowie, pragnie zwrócić uwagę na możliwość wykorzystania ich w rozmaity sposób.

Partie tekstu odnoszące się do Częstochowskiego należy zastąpić analogicznymi fragmentami dotyczącymi własnego regionu.

Jeżeli brak odpowiednich warunków technicznych, możemy zorganizować tylko wystawę, rezygnując z montażu.

Tak więc przy korzystaniu z załączonego materiału należy pamiętać o tym, że każdorazowo dostosowujemy pomoce metodyczne do potrzeb naszej placówki.

A. Ładzińska

B. Hennig

W. Tyras

MBP — Częstochowa

„30 rocznica powstania PPR”

(scenariusz wystawy)

Cel wystawy:

Przedstawienie bogatej literatury poświęconej dziejom Polskiej Partii Robotniczej i jej roli w przełomowym okresie kształtowania władzy ludowej.

Podkreślenie znaczenia tradycji polskiego ruchu robotniczego, przyjętych przez PZPR, w ogólnym dorobku państwa polskiego.

Materiały:

Książki popularnonaukowe, naukowe, wydawnictwa albumowe, literatura beletrystyczna. Czasopisma, Fotogramy i plakaty. Kartonowe ekraniki z fragmentami przemówienia I sekr. KC PZPR na VI Zjeździe Partii.

Plan wystawy:

Materiały przeznaczone do wyeksponowania zgrupowano w następujących działach:

I. Powstanie PPR

Bibliografia :

1. Hałaba R., Ważniewski W. — Polska Partia Robotnicza 1942—1948. W-wa 1971 MON.
2. Historia Polskiego Ruchu Robotniczego 1864—1964. T. 1,2 W-wa 1967 KiW.
3. Józwiak F. — Polska Partia Robotnicza w walce o wyzwolenie narodowe i społeczne. W-wa 1952 KiW.
4. Kołomejczyk M. — PPR 1944—1945. (Studia nad rozwojem organizacyjnym partii) W-wa 1965 KiW.
5. Kształtowanie się podstaw programowych Polskiej Partii Robotniczej w latach 1942—45. W-wa 1958 KiW.
6. Lewandowski R., Olszewski M. — Polska Partia Robotnicza 1942—1962. Materiały Bibliograf. . . . Poznań 1962.
7. Matuszewski R. — O Polskę wolną i sprawiedliwą. Materiały repertuarowe. W-wa 1969 Wyd. CRZZ.
8. PPR. Rezolucje, odezwy . . . VIII. 1944 — XII. 1945. W-wa 1959 KiW.
9. PPR. Rezolucje, odezwy . . . I. 1946 — I. 1947. W-wa 1961 KiW.
10. Polska Partia Robotnicza. Kronika I. 1942 — V. 1945. W-wa 1962 WP.
11. Polska Partia Robotnicza 1942—1962. Bibliografia. W-wa 1961.
12. Polski ruch robotniczy w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej. W-wa 1964 KiW.
13. Publicystyka konspiracyjna PPR 1942—1945 T. 1 W-wa 1961 KiW.
14. Publicystyka konspiracyjna PPR 1942—1945 T. 2 W-wa 1964 KiW.
15. Rechowicz H. — Publicystyka Śląskiego Obwodu PPR. 1942—1945 Katowice 1968 Śl. Inst. Nauk.
16. W dziesiątą rocznicę powstania Polskiej Partii Robotniczej. (Materiały i dokumenty) Styczeń 1942 Grudzień 1948. W-wa 1952 KiW.

Ekranik nr 1:

„Powołana przed 30 laty ze wspólnej inicjatywy komunistów działających w podziemiu antyhitlerowskim w kraju i na terenie Związku Radzieckiego PPR, podjęła wszystko co było słuszne i dalekowzroczone z do-robku KPP a także lewicy PPS i radykalnych nurtów ruchu ludowego oraz demokratycznych ugrupowań inteligencji”.

Ekranik nr 2:

„PPR zespoliła w swym programie nierozłącznie walkę o wyzwolenie narodowe z walką o wyzwolenie społeczne”.

II. Ludzie PPR

Bibliografia :

1. Balicka-Kozłowska H. — Hanka W-wa 1962 Iskry.
2. Fiderkiewicz A. — O wojnie i ludziach PPR. W-wa 1962 Iskry.
3. Fornalska M. — Pamiętnik matki. W-wa 1970 KiW.
4. Kałuża A., Rechowicz H. — Wspomnienia komunistów śląskich. Katowice 1962 Śląsk.
5. Namiotkiewicz W., Rostropowicz B. — Ludzie. Fakty. Refleksje. W-wa 1961 MON.
6. Nowotko Marcei. Wspomnienia i artykuły. W-wa 1952 KiW.
7. Polegli w walce o władzę ludową. W-wa 1970 KiW.
8. Rechowicz H. — Aleksander Zawadzki. Życie i działalność. Katowice 1969 Śl. Inst. Nauk.
9. Rechowicz H. — Peperowcy. Katowice 1971 Śl. Inst. Nauk.
11. Rudnicka H. — Janek Krasicki. W-wa 1969 PZWS.

Ekranik nr 3:

„W szeregach PPR wyrosły i walczyły zastępy wybitnych działaczy polskiego ruchu robotniczego, żołnierzy sprawy narodowej i społecznej”.

III. W walce z hitlerowskim okupantem

Bibliografia :

1. Alef-Bolkowiak G. — Gorące dni. W-wa 1962 MON.
2. Bakalarczyk A. — Leśne boje. W-wa 1969 MON.
3. Banach K. — Z dziejów Batalionów Chłopskich. Wspomnienia. Rozważania. Materiały. W-wa 1968 LSW.
4. Czas wielkiej próby. Wspomnienia bojowników o Ojczyznę Ludową 1939—1945. W-wa 1969 KiW.
5. Czwartacy. Wspomnienia byłych żołnierzy szturmowego batalionu AL (1943—1945) W-wa 1963 MON.
6. Dolata B., Jurga T. — Walki zbrojne na ziemiach polskich 1939—1945. W-wa 1970 MON.
7. Dolata B. — Wyzwolenie Polski 1944—1945. W-wa 1971 MON.
8. Garas J. B. — Oddziały Gwardii Ludowej i Armii Ludowej 1942—1945. W-wa 1971 MON.
9. Janic M. — Idą partyzanci. W-wa 1963 MON.
10. Jurgielewicz W. — Organizacja Ludowego Wojska Polskiego. W-wa 1968 MON.
11. Klonowski S. — Polska poczyna rewolucyjna 1878—1945. W-wa 1966 PIW.
12. Księżyrczyk F. — Droga w ogniu. W-wa 1969 MON.
13. Markiewicz J. — Paprocie zakwitły krwią partyzantów. W-wa 1962 LSW.
14. Moczary M. — Barwy walki. W-wa 1968 MON.
15. Problemy wojny i okupacji 1939—1944. W-wa 1969 PZWS.
16. Pomnik Ludowych Partyzantów. W-wa 1967 Wydawn. Sport i Turystyka.
17. Przygoński A. — Polska w walce z okupantem hitlerowskim 1939—1945. W-wa 1971 KiW.
18. Ptasieński J., Ossowski J. — Walki ciąg dalszy. Gdynia 1962 Wydawn. Morskie.
19. Ptasieński J. — Z mazowieckich pól. W-wa 1962 KiW.
20. Rawski T., Stepor Z., Zamojski J. — Wojna wyzwolenicza narodu polskiego 1939—1945. W-wa 1966 MON.
21. Rodak S. — Marszem podziemnym. W-wa 1970 LSW.
22. Sulewski W. — Na partyzanckich ścieżkach. W-wa 1963 Iskry.
23. Sulewski W. — Partyzanci na powstańczych szlakach. W-wa 1962 KiW.
24. Szewera T. — Niech wiatr ją poniesie. Łódź 1970 Wydawn. Łódzkie.
25. Szymański T. — My ze spalonych wsi. W-wa 1971 MON.
26. Walaś S. — Był w Polsce czas. Kraków 1969 Wydawn. Literackie
27. Warszawskie akcje GL. W-wa 1967 Wydawn. Sport i Turystyka.

Ekranik nr 4 :

„PPR zorganizowała i rozwinęła walkę zbrojną przeciw okupantowi a utworzona przez nią Gwardia Ludowa a następnie Armia Ludowa zapisały chlubną kartę w dziejach oręża polskiego”.

Ekranik nr 5 :

„Czyn zbrojny armii polskiej sformułowanej w Związku Radzieckim otworzył najkrótszą i najprostszą drogę do niepodległości, scementował polsko-radzieckie braterstwo broni — w największym stopniu przyczynił się do wyzwolenia kraju spod okupacji hitlerowskiej”.

IV. Początki władzy ludowej

Bibliografia :

1. Czerkawski A., Jurga T. — Dla Ciebie Ojczyzno, W-wa 1970 SiT.
2. Dubiel P. — Wyzwolenie Śląska w 1945 r. Katowice 1969 Śląsk.
3. Kersten K. — Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego. Lublin 1965 Wydawn. Lubelskie.
4. Klubówna A., Kaźmierczyk S. — Z lat dalekich i bliskich. W-wa 1966 KiW.
5. Kołomejczyk N., Syzdek B. — Polska w latach 1944—1949. W-wa 1968 PZWS.
6. Kołomejczyk N. — Ziemie Zachodnie w działalności PPR. Poznań 1966 Wydawn. Poznańskie.
7. Kubiak S. — Z zagadnień rozwoju i działalności PPR w Wielkopolsce i na Ziemi Lubuskiej. 1945—1946. Poznań 1964 Wydawn. Poznańskie.
8. Mamiuk J. — Początki władzy ludowej na Kielecczyźnie 1944—1947. Lublin 1969 Wydawn. Lubelskie.
9. PPR w walce o niepodległość i władzę ludu. W-wa 1963 KiW.
10. 1944—47. W walce o utrwalenie władzy ludowej w Polsce. W-wa 1967 KiW.
11. Wapiński R. — Pierwsze lata władzy ludowej na wybrzeżu gdańskim. Gdańsk 1970 Wydawn. Morskie.

Ekranik nr 6:

„Fundamentalne zasady ustrojowe i polityczne, wypracowane w owych przełomowych latach zdały historyczny egzamin i stały się kanonem współczesnej polskiej myśli politycznej”.

V. Okres reform i odbudowy kraju

Bibliografia :

1. Gołębiowski J.W. — Walka PPR o nacjonalizację przemysłu. W-wa 1961 KiW.
2. Góra W. — PPR w walce o podział ziemi obszarnej. 1944—45. W-wa 1962 KiW.
3. Kołczyński J., Bednarski S. — Demokracja. Rady narodowe. Sejm W-wa 1965 Iskry.
4. Rechowicz H. — Pierwsze wybory. Katowice 1963 Śląsk.
5. Sadowski M. — System partyjny PRL. W-wa 1971 KiW.
6. Z najnowszych dziejów Polski 1939—1947. W-wa 1963 PZWS.
7. Zarys historii polskiego ruchu robotniczego (lipiec 1944 — styczeń 1947). W-wa 1961 KiW.

Er a n i k nr 7:

„Historia — najwyższy sędzia słuszności koncepcji i działań politycznych — przyznała ostateczną rację polskiemu ruchowi robotniczemu”.

VI. PZPR kontynuatorką przemian ustrojowych i gospodarczych

Bibliografia :

1. Bednarski S., Kołczyński J., Płocica A. — Ustrój gospodarczy i polityczny PRL. W-wa 1970 PZWS.
2. Białostockie. W-wa 1969 PWN.
3. Blachowski A., Trzeciak P. — Polska Twoja Ojczyzna. W-wa 1969 NK.
4. Bydgoskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
5. Droga przez półwiecze. O Polsce lat 1918—1968. W-wa 1969 PIW.

6. XX lat Polski Ludowej. W-wa 1964 PWN.
7. 25 lat gospodarki Polski Ludowej. W-wa 1969 PWN.
8. Frelek R. — Polska w świecie współczesnym. W-wa 1970 PZWS.
9. Karpiński A. — Zarys rozwoju gospodarczego Polski Ludowej. W-wa 1968 KiW.
10. Katowickie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
11. Kieleckie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
12. Kostrowicki J. — Polska. W-wa 1969 Wydawn. Arkady.
13. Koszalińskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
14. Krakowskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
15. Kupiecki E. — Warszawa. W-wa 1970 Wydawn. Arkady.
16. Kurz A. — Społeczna rola Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W-wa 1966 KiW.
17. Lubelskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1971 PWN.
18. Olsztyńskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1971 PWN.
19. Opolskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
20. Organizacja społeczeństwa socjalistycznego w Polsce. W-wa 1970 PWN.
21. Plenum VIII KC PZPR. W-wa 1971 KiW.
22. Plenum XI KC PZPR. W-wa 1971 KiW.
23. Polska. W-wa 1965 SiT.
24. Polska. W-wa 1967 PWN.
25. Polska. Kraj i ludzie. W-wa 1970 Wyd. Interpress.
26. Polska. 1944—1965. T. 1-2. W-wa 1966 KiW.
27. Poznań. Rozwój miasta w Polsce Ludowej. W-wa 1971 PWN.
28. Rutkowski J. — Problemy rozwoju społeczno-ekonomicznego Polski Ludowej. W-wa 1966 KiW.
29. Szczecińskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
30. Warszawa. Rozwój miasta w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
31. Wiatr J. — Polska — nowy naród. W-wa 1971 WP.
32. Województwo katowickie. Wczoraj. Dziś. Jutro. Katowice 1971 Śląsk.
33. Wrocławskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
34. Wybrane zagadnienia ideologii i polityki PZPR. T. 1. W-wa 1971 KiW.
35. Zielonogórskie. Rozwój województwa w Polsce Ludowej. W-wa 1970 PWN.
36. Zjazd III Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W-wa 1959 KiW.
37. Zjazd IV Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W-wa 1964 KiW.
38. Zjazd V Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W-wa 1969 KiW.

Ekranik nr 8:

„Dzięki socjalizmowi ojczyzna nasza zajęła wśród innych narodów takie miejsce, które gwarantuje jej niepodległość i bezpieczeństwo i stwarza wszelkie warunki wszechstronnego rozwoju”.

VII. PPR w regionie częstochowskim

Bibliografia :

1. Dwudziesta rocznica powstania Polskiej Partii Robotniczej. Wystawa. Częstochowa 1962 Naki. Muzeum Regionalnego.
2. Dzieje Częstochowy od zarania do czasów współczesnych. Katowice 1964 Śląsk.
3. Gołębiowski J. W. Pierwsze lata 1945—47. Katowice 1969 Śląsk.
4. Hillebrandt B. — Partyzantka na kielecczyźnie 1939—45. W-wa 1970 MON.
5. Janic M. — Idą partyzanci. W-wa 1963 MON.
6. Janikowski M. — Próba tamtych dni. W-wa 1964 MON.

7. Kantyka J. — XXV lat władzy ludowej w województwie katowickim. Katowice 1970 Śl. Inst. Naukowy.
8. Kantyka J. — Na szlaku „Orlich Gniazd”. Katowice 1971 Śląsk.
9. Karty z dziejów walk klasy robotniczej w Częstochowie. Katowice 1957 Śląsk.
10. Nazarewicz R. — Nad górną Wartą i Pilicą. W-wa 1964 MON.
11. PPR na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim. Cz. 1-2. Katowice 1962 Śląsk.
12. Publicystyka konspiracyjna PPR 1942—1945. T. 3. W-wa 1967 ILW.
13. Rechowicz H. — Nasz rodowód. Katowice 1971 Śl. Inst. Naukowy.
14. Sesja naukowa z okazji XXV rocznicy powstania Polskiej Partii Robotniczej. Katowice 1967 Śl. Inst. Naukowy.
15. Tradycje PPR w województwie katowickim. Katowice 1971 Śl. Inst. Naukowy.
16. Z lat walki. Wspomnienia śląskich pepperowców. Katowice 1966 Śląsk.
17. Z rewolucyjnych tradycji Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego. Katowice 1967 Śląsk.

Scenariusz montażu słowno - muzycznego
towarzyszącego wystawie „30 rocznica powstania PPR”

Czas trwania audycji: ok. 25 min.

Układ:

Fragm. muzyczny nr 1 — 2 min.

„CZĘŚĆ PARTII” — słowa S.R. Dobrowolski muzyka A. Gradstein wyk. B. Ładysz, chór i orkiestra płyta Polsk. Nagrań XL 0499 — Pieśni walki i pokoj.

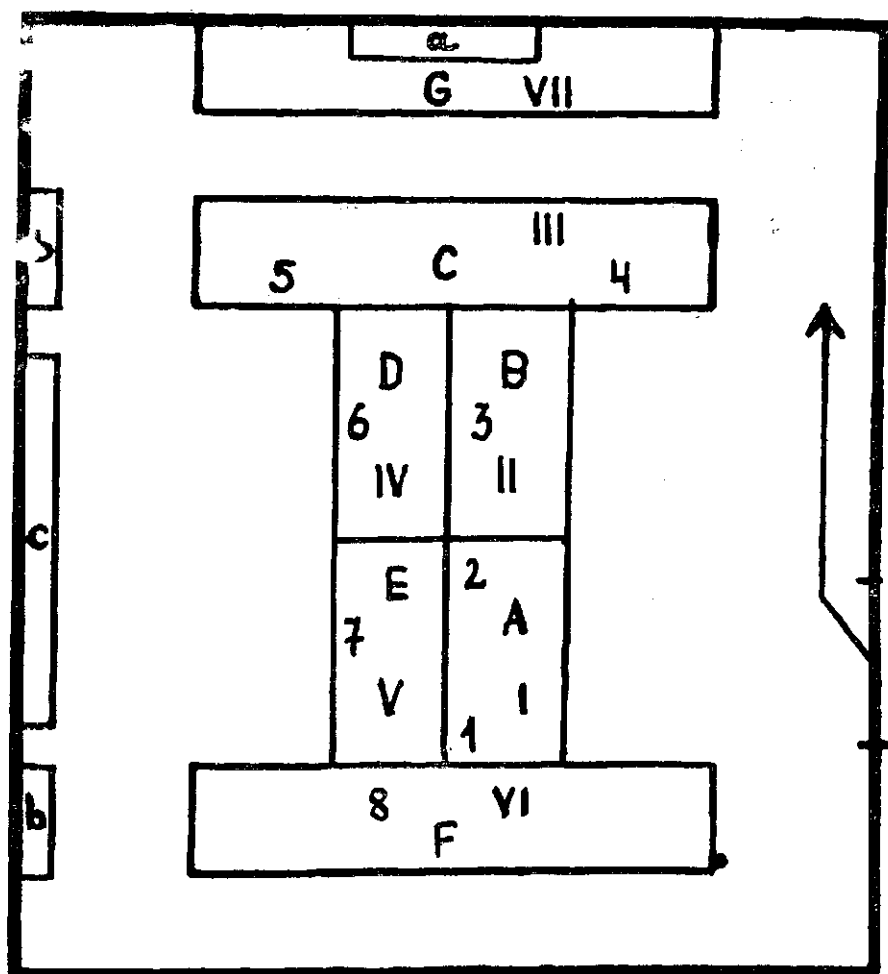
Fragm. prozy 1 a

GŁOS I:

Mija trzydziesta rocznica powstania Polskiej Partii Robotniczej. Jej narodziny przypadły w szczególnie ciężkim okresie dla narodu polskiego. Wojna i okupacja stworzyły sytuację, w której nad narodem zawisła realna groźba unicestwienia. Przez 2 078 dni wojny i okupacji traciliśmy dziennie średnio po 3 tysiące ludzi. Każdy Polak był świadom tego, że ocalenie i odzyskanie niepodległości nie jest możliwe bez walki na śmierć i życie. Pragnienie walki ożywiało wszystkich patriotów. Żołnierz polski bił się na najważniejszych frontach II wojny światowej, na wschodzie i na zachodzie. W okupowanym kraju powstawały podziemne organizacje wojskowe i cywilne, szerzył się ruch oporu. W dniu 5 stycznia 1942 roku w Warszawie, w mieszkaniu działacza robotniczego Juliusza Rydygiera na Żoliborzu przy ulicy Krasińskiego 18 odbyło się zebranie o epokowym znaczeniu dla losów polskiego mas pracujących i całego narodu.

Na zebraniu tym przedstawiciele działających w kraju grup rewolucyjnych proklamowali powstanie Polskiej Partii Robotniczej. Partia przejęła od swych poprzedniczek — Wielkiego „Proletariatu”, SDKPiL, PPS-lewicy i KPP tradycje rewolucyjne ruchu robotniczego. Zadania jakie wzięła na swe barki PPR mogły się wydawać niewykonalnymi. W Polsce szalał przecież gestapowski terror, narodowi groziła biologiczna zagłada. Duży wpływ na świadomość społeczeństwa polskiego wywierały jeszcze poglądy z okresu międzywojennego charakteryzujące się antyradzieckim zaślepieniem i oparte na zgubnej teorii dwu wrogów. Odzyskanie niepodległości państwowej łączono z zachowaniem w Polsce ustroju kapitalistycznego, niezdolnego — jak to wykazało dwudziestoletnie doświadczenie międzywojennej Polski — do rozwiązania zasadniczych problemów; narodowego i społecznego bytu ludzi pracy. Trzeba było w PPR nieugiętej

Plan sytuacyjny

- I-VII działki
- 1-8 ekraniki - cytaty
- A-G ekraniki - nazwy działów
- a herb miasta
- b afisz
- c hasło

wiary w wyznaczone ideały, ogromnej sily woli oraz talentów politycznych i organizacyjnych, by przeiamać piétrzające się trudności i zdobyć poparcie nie tylko klasy robotniczej, lecz także większości narodu. Wśród inicjatorów i założycieli PPR byli działacze ze Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego: Paweł Finder, Józef Wieczorek, Anastazy Kowalczyk i Roman Sliwa.

☆
Fragment prozy 2 a

GŁOS II:

W Częstochowie organizatorem PPR był Anastazy Kowalczyk. W lutym 1942 roku powstał Komitet Organizacyjny, przekształcony następnie w Komitet Miejski PPR. W skład Komitetu, którego sekretarzem był Stanisław Pałczyński, wchodzili między innymi: Feliks Kupniewicz, Zygmunt Jędrzejczyk, Ignacy Liwoch, Eugeniusz Trzeciakiewicz i Stanisław Krakowiecki. Bardzo szybko komórki PPR powstały we wszystkich dzielnicach, w zakładach przemysłowych oraz na kolei. W połowie roku działał także Komitet Okręgowy Częstochowa-Piotrków, w którym ważną rolę odgrywali działacze z Częstochowy. Stanisław Pałczyński i większość jego towarzyszy zostało aresztowanych już w kwietniu 1942 r. na podstawie list sporządzonych jeszcze przez przedwojenną policję, ale ich miejsce zajęli następni działacze.

Czołową rolę w odbudowie zarówno miejskiej, jak i okręgowej organizacji odegrali: Zygmunt Domagałski, Walenty Obraniak, Antoni Barciś, Henryk Temer i Mieczysław Janikowski. W 1944 r. Częstochowa podzielona była na 9 dzielnic PPR. Sekretarzami Komitetu Miejskiego PPR byli wówczas Roman Baran i Stanisław Musiał.

☆

Fragment muzyczny nr 2 — 1 min.

Dalszy ciąg utworu z fragm. muz. nr 1.

☆

Fragment poetycki nr 1.

GŁOS III:

*W piersi żołnierza rewolucji
pod czarnym słońcem wielkiej wojny,
dyszącej w marszu tym uparty,
w piersi żołnierza rewolucji,
bije na zawsze serce Partii.
Wroga nie ostać się w tej walce.
Ptak zapowiada dzień z wysoka.
Ocieram zamek karabinu,
rosa jest zimna. Broń do oka.
To broń walcząca za klasę,
to broń walcząca za naród,
to ręka, która karze,
ale i niesie nagrodę.*

Tadeusz Kubiak: Serce Partii (Fragment)

☆

Fragment muzyczny nr 3 — 1 min.

„MY ZE SPALONYCH WSI” — słowa W Zielńczyk muzyka popularna
wyk. chór męski i orkiestra płyta Polskich Nagrań XL 0499 — Pieśni walki i pokoju.

☆

Fragment prozy 1 b.

GŁOS I:

Najważniejszym zadaniem było natychmiastowe podjęcie walki zbrojnej z okupantem, Partia w walce zbrojnej widziała jedyny ratunek przed

masowym terrorem okupanta, skuteczny wkład narodu polskiego we wspólną sprawę zwycięstwa. Partia wskazywała, że od wkładu Polski w walce z Niemcami hitlerowskimi zależy również miejsce naszego kraju w powojennej Europie. Najważniejszym obowiązkiem członka PPR była nieustanna walka z wrogiem, organizowanie oporu antyhitlerowskiego, walki zbrojnej. Zginęli sekretarze KC PPR Marceli Nowotko i Paweł Fin-der, działacze tej miary co: Małgorzata Fornalska, Stefan Franciszok, Anastazy Kowalczyk, Franciszek Malinowski, Roman Śliwa, Józef Wieczorek, Stanisław Ziąja. PPR podjęła zdecydowaną walkę zbrojną z hitlerowskim najezdźcą tworząc Gwardię Ludową a następnie Armię Ludową. Dziełem komunistów było utworzenie przy boku Armii Radzieckiej Ludowego Wojska Polskiego. 15 maja 1942 r. wyruszył w pole pierwszy oddział partyzancki dowodzony przez warszawskiego studenta — KZM-owca Franciszka Zubrzyckiego. Partia dążyła do maksymalnego rozwoju zbrojnego oporu, zwłaszcza walki partyzanckiej, aż do przemożnięcia jej w powstanie ogólnonarodowe w chwili wyzwolenia kraju. Szczególnie dużą wagę PPR przywiązywała do walki z transportem wroga. Działania dywersyjne grup i oddziałów partyzanckich, wymierzone przeciw transportowi kolejowemu i liniom komunikacyjnym biegnącym przez Polskę na Wschód, były najskuteczniejszą pomocą dla walczącej Armii Czerwonej, przybliżały chwilę wolności i zwycięstwa.

Fragment prozy 2 b.

GLÓS II:

W Częstochowie Gwardia Ludowa rozpoczęła walkę już w połowie 1942 r. W czerwcu podjął tutaj przygotowania do walki zbrojnej Franciszek Zubrzycki zwany Małym Frankiem i tylko tragiczne rozbięcie oddziału przeskodziło w dołączeniu do niego grupy gwardzistów z Częstochowy. Organizatorami GL w Częstochowie byli: Ludwik Kotas, Ignacy Liwoch, Mieczysław Wierzbą, Hilary Piłśniak i Marian Głęb. Przeszkodą w rozwinięciu walki był brak broni, ale gwardziści potrafili ją zdobyć. Od jesieni 1942 roku aktywną walkę z okupantem prowadziła w Częstochowie grupa specjalna GL, dowodzona przez Liwocha i Piłśniaka. Grupa licząca około 20 gwardzistów zabiła 7 hitlerowców, kilku raniła oraz kilku rozbroiła. Głośnym echem odbiło się postrzelenie przez Piłśniaka znanego hitlerowskiego oprawcy Hermana Szabelskiego. W końcu 1942 roku w podczęstochowskim Mstowie podjęła walkę z okupantem grupa wypadowa GL dowodzona przez Stefana Mazurkiewicza i Józefa Trąbalskiego. Dokonała ona kilku rozbrojeń oraz stoczyła parę walk z żandarmerią. Kilkunastoposobowa grupa GL działała także w getcie częstochowskim. W lipcu 1943 roku został utworzony w Częstochowie oddział GL im. Czarneckiego dowodzony przez Karola Brymorę, byłego żołnierza AK. Po kilku udanych akcjach oddział został 31 lipca 1943 roku rozbity koło Olsztyna w powiecie częstochowskim. Piękna kartę walki z okupantem zapisał działający nad górną Wartą i Pilicą oddział GL im. Józefa Bema przekształcony następnie w brygadę AL pod tą samą nazwą. W szeregach tego oddziału walczyło wielu mieszkańców z Częstochowy oraz powiatu częstochowskiego. Szczególnego znaczenia nabrała działalność brygady w okresie zbliżającego się frontu. Ciągłe potyczki, dezorganizowanie hitlerowskiego zaplecza, codzienne niemal uszkodzanie linii kolejowych — wszystko to miało poważne znaczenie dla osłabienia wroga. W tym czasie w okolicach Częstochowy operowały oddziały radzieckie współpracujące z polską partyzantką. Działali także polscy spadochroniarze, na przykład oddział Jacka Świerkota — „Tatara”, który podjął próbę przedarcia się na Śląsk.

Fragment muzyczny nr 4 — 1 min.

„DZIŚ DO CIEBIE PRZYJŚĆ NIE MOGĘ” — słowa S. Magierski wyk.
chór i orkiestra płyta Polskich Nagrań XL 0567 — Pieśni chłopskiej walki.

Fragment poetycki nr 2.

GŁOS III:

*Długo byłaś dla nas obcym słowem
od święta,
fałszywym
jak uśmiech twego prezydenta.
Nie schodziłaś z ust generałów,
z amarantów,
aż wreszcie
przyszłaś do chłopów i partyzantów.
— Tam nikt nie grał bohatera,
a jeśli
chwycił się
za serce, to naprawdę, to umierał.
W bitwach i czerwonych tyralierach
nabrałaś
innej treści,
wypiękniałaś w borach, czuć ci!*

(Piotr Borowy — Ojczyzna)

Fragment muzyczny nr 5 — 1 min.

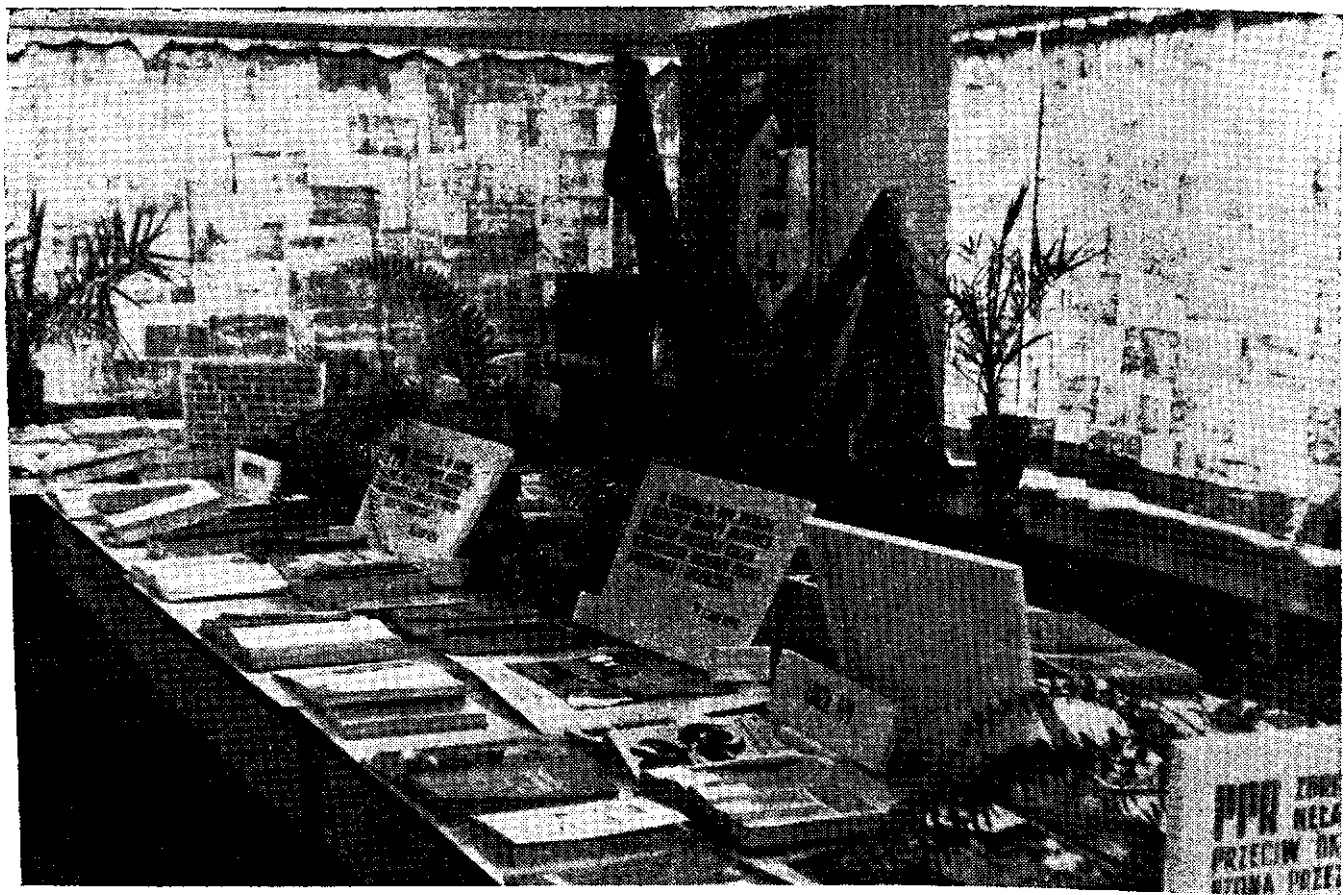
Dalszy ciąg utworu z fragmentu muzycznego nr 4.

Fragment prozy Ic.

GŁOS I:

Walka wyzwolenicza narodu została uwieczniona zwycięstwem nad Niemcami hitlerowskimi. Wysoką cenę zapłaciliśmy za wolność. Ponad 6 milionów obywateli polskich zostało zamordowanych w obozach zagłady i obozach koncentracyjnych, padło ofiarą w katowniach gestapo, egzekucjach ulicznych, zginęło na wszystkich frontach walki na wschodzie i zachodzie, w okupowanym kraju. Sytuacja w latach 1944—1945 była jednak zupełnie inna niż w roku 1918, gdy powstawała II Rzeczypospolita. Klasa robotnicza stała się przewodnią siłą w narodowej walce wyzwoleniczej. Na jej czele stała marksistowsko-leninowska partia — PPR. Po raz pierwszy od początków istnienia rewolucyjnego ruchu robotniczego działacze i członkowie partii nie byli narażeni na prześladowania, nie groziły im aresztowania, sądy, więzienia. Partia nie była osamotniona w działaniu, skupiała bowiem wokół swego programu politycznego podstawowe siły demokratyczne, zjednoczone w Krajowej Radzie Narodowej. Pod kierownictwem PPR zostały zbudowane podwaliny nowego ustroju państwowego Polski Ludowej, systemu demokracji ludowej opartego o współpracę czterech partii: PPR, PPS, SL i SD. Przeprowadzono reformy społeczno-gospodarcze: reformę rolną i nacjonalizację podstawowych gałęzi gospodarki narodowej. PPR i PPS we wszystkich zasadniczych sprawach zajmowały jednolite stanowisko, przeciwstawiając się zdecydowanie siłom reakcyjnym, podejmowały szereg wspólnych inicjatyw, które przyspieszały tempo budowy

Fragment wystawy w MBP w Częstochowie

kraju oraz proces umacniania władzy ludowej i dokonywanych przeobrażeń społeczno-gospodarczych. W dniu 15 grudnia 1948 roku rozpoczął obrady Kongres Zjednoczeniowy, który położył kres trwającemu przeszło 50 lat rozłamowi w polskim ruchu robotniczym. Powstanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej było ważnym wydarzeniem w dziejach polskiego ruchu robotniczego i narodu. Na ostatnim VI Zjeździe PZPR jej pierwszy sekretarz Edward Gierek powiedział: „Koncepcje i walka PPR wywarły ozdrowieńczy wpływ na całe polskie życie polityczne. W warunkach kształtowanych działalnością PPR aktywizowały się i rosły w siłę lewicowe tendencje w Polskiej Partii Socjalistycznej. Nawiązały one do jednolito-frontowej tradycji Stanisława Dubois, Norberta Barlickiego, Adama Próchnika, odrodziły PPS, uwolniły ją od nacjonalizmu i poprzez jednolity front w budowie Polski Ludowej doprowadziły do zjednoczenia z PPR. Robotnicy i działacze polityczni PPR i PPS, którzy budowali ten jednolity front, którzy torowali drogę ku jedności naszego ruchu i współtworzyli PZPR dobrze zasłużyli się Polsce i sprawie socjalizmu”.

Fragment muzyczny nr 6 — 1 min.

„POLONEZ WARSZAWSKI” — słowa J. Ficowski muzyka T. Sygnowskiego wyk. Państw. Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”. Płyta Polskich Nagrań XL 0499 — Pieśni walki i pokoju.

Fragment poetycki nr 3.

GŁOS III:

*Być może, gdzie indziej są ziemie piękniejsze
i noce gwiazdzistsze, i ranki jaśniejsze,
być może, bujniejsza, zieleńsza jest zieleń
i ptaki w gałęziach śpiewają weselej.*

*Być może, gdzie indziej... Lecz sercu jest droższa
piosenka nad Wisłą i piasek Mazowsza.*

*Są zmierzchy na fiordach i cienie piramid,
i zorze polarne, i sen pod palmami,
stubarwne motyle, baśniowe ogrody
i miasta w ogrodach cudownej urody.*

*Być może, gdzie indziej... Lecz sercu jest droższa
piosenka nad Wisłą i piasek Mazowsza.*

*Być może, być może, że wszystko jest lepsze —
i ptaki, i gwiazdy, i śpiew, i powietrze,
że były gdzieś nawet szczęśliwsze narody
i drzewa wdzięczniejsze od wierzy u wody.*

*Być może, gdzie indziej... Lecz sercu jest droższa
piosenka nad Wisłą i piasek Mazowsza.*

(Stanisław Ryszard Dobrowolski — Być może)

Fragment muzyczny nr 7 — 2 min.

Dalszy ciąg utworu z fragmentu muzycznego nr 6.

UWAGI REALIZATORSKIE :

Wystawa

Wystawę zlokalizowano w czytelni Filii nr 8 MBP w Częstochowie zajmującej powierzchnię 60 m². Zgromadzone materiały wyłożono na stolikach ustawionych na całej długości czytelni z zachowaniem niezbędnej przestrzeni dla większych grup zwiedzających (wycieczki szkolne). O podziale eksponowanych książek, według przyjętych działów tematycznych, informują barwne napisy na ekranikach rozmieszczonych na stołach w pozycji pionowej. Znacznie większe ekraniki zawierają cytaty z przemówienia I sekretarza KC PZPR wygłoszonego na VI Zjeździe Partii i odpowiadają treścią każdemu z działów. Celem zaakcentowania wydawnictw poświęconych powstaniu i działalności PPR w regionie częstochowskim, są one eksponowane na specjalnie wyodrębnionych stolikach. Elementem plastycznym informującym o wydawnictwach dotyczących regionu jest napis oraz herb miasta Częstochowy umieszczone na macie.

Między wydawnictwami książkowymi rozmieszczono fotografie CAF-u wydane z okazji 20 rocznicy powstania PPR, barwne plansze z wydawnictw albumowych oraz artykuły z prasy bieżącej, tematycznie związane z poszczególnymi działami. Uzupełnieniem oprawy plastycznej są plakaty rocznicowe oraz hasło „PZPR kierowniczą siłą narodu polskiego” umieszczone nad oknami na wprost wejścia do sali wystawowej. W całość ekspozycji odpowiednio wkomponowano zieleń, kwiaty oraz udrapowaną czerwoną tkaninę.

Montaż

Tekst opracowany do nagrania podzielony został na dwa tory tematyczne. Fragmenty 1a, b, c obrazują powstanie PPR i jej działalność o zasięgu ogólnokrajowym, natomiast fragmenty 2a, b, ukazują tok wydarzeń w okręgu częstochowskim. Wykonanie fragmentów prozy powierzyć należy głosom męskim (Głos I i II) o zróżnicowanej barwie tonu. Również pierwszy wiersz o twardym brzmieniu wykonać może głos męski. Natomiast dwa pozostałe wiersze o wyraźnym lirycznym charakterze deklamować powinien głos kobiecy. W celu zachowania kompozycyjnej jednorodności nagrania wszystkie trzy wiersze mogą być również wykonane przez jedną odtwórczynię. „Wejścia” i „zejścia” fragmentów muzycznych powinny przy odpowiednim wyciszeniu zająć się na parę sekund z tekstami wierszy. Montaż powyższy nagrany został w MBP w Częstochowie przy pomocy dwu sprzężonych magnetofonów i odtwarzany przez dwie kolumny głośnikowe rozmieszczone w dwu różnych punktach sali. Dzięki temu uzyskano efekty stereofoniczne, uatrakcyjniając w ten sposób techniczną stronę wykonania.

Biblioteka a ZMW

Przykład dobrej współpracy

W powiecie opolskim od szeregu lat kładziono nacisk na współpracę bibliotekarza z młodzieżą w środowiskach wiejskich. Trudno jednak mówić o dobrej działalności placówki bibliotecznej, która nie stałaby się równocześnie miejscem spotkań, wymiany poglądów i inicjatyw młodych ludzi. Współczesna wieś opolska, stawiając przed młodymi szereg ciekawych i ważnych problemów, oczekuje z ich strony pomocy i zapału do pracy. Rozumiejąc potrzebę pozyskania młodych mieszkańców wsi na stałych czytelników naszych bibliotek, postanowiliśmy nakreślić plan naszej działalności, rozpoczynając od wspólnych spotkań i narad pracowników Powiatowej Biblioteki Publicznej z przedstawicielami Zarządu Miasta i Powiatu Związku Młodzieży Wiejskiej. Postawiliśmy sobie wspólny cel: upowszechnienie wśród szerokich kręgów młodzieży ZMW dobrej, współczesnej książki oraz aktywizację młodzieży w zakresie pomocy bibliotece w ważnych poczynaniach upowszechniających książkę.

Realizację naszych planów i naszą wspólną działalność rozpoczęliśmy w 1969 roku, kiedy to z okazji Dni Książki Społeczno-Politycznej „Człowiek-Świat-Polityka” ogłosiliśmy dla bibliotekarzy i młodzieży ZMW w powiecie opolskim konkurs pn. „Każdy członek ZMW Czytelnikiem Biblioteki”. Celem ogłoszonego konkursu była pomoc, powołany przez Zarządy Gromadzkie ZMW, społecznym organizatorom czytelnictwa w zainteresowaniu młodzieży wiejskiej dobrą i wartościową literaturą o charakterze społeczno-politycznym. Konkurs trwał cały rok. Realizując jego założenia, zacieśniono współpracę między bibliotekami i punktami bibliotecznymi a Zarządami Gromadzkimi Związku Młodzieży Wiejskiej w powiecie opolskim.

Jakie były osiągnięcia młodzieży ZMW w prowadzonym konkursie? — Zwerbowano do współpracy około 2500 byłych czytelników bibliotek, członków wiejskich kół ZMW, szereg Zarządów Gromadzkich ZMW zobowiązało się zespołowo do zorganizowanego i systema-

tycznego czytelnictwa w bibliotekach. W efekcie czytelnikami bibliotek i punktów bibliotecznych, współorganizatorami i uczestnikami imprez bibliotecznych zostało około 3600 członków ZMW.

Szczególnie zadowalającym wynikiem konkursu była poprawa działalności punktów bibliotecznych, nad którymi opiekę w wielu miejscowościach przejęła młodzież ZMW; bardzo często są to społeczni organizatorzy czytelnictwa.

Chociaż nie realizowaliśmy w całości stawianych sobie zadań, to jednak można wyrazić przekonanie, że ten pierwszy etap wspólnej działalności przyczynił się do rozszerzenia współpracy bibliotekarzy z młodzieżą w powiecie opolskim. Postanowiliśmy nie zaprzestać pierwszych kroków i w latach 1970—1971 na wspólnie organizowanych szkoleniach i naradach bibliotekarzy, kierowników punktów bibliotecznych i społecznych organizatorów czytelnictwa ZMW, omawiano i planowano działalność placówek bibliotecznych, zmierzającą do dalszego unowocześniania form propagujących książkę i bibliotekę w środowisku wiejskim.

Organizowane przez biblioteki konkursy czytelnicze w latach 1969—1971 przebiegały przy żywym udziale młodych czytelników z wiejskich kół ZMW. Aktyw młodzieży bardzo często, pracując społecznie, pomaga Kołu Przyjaciół Bibliotek. Trzeba jednak stwierdzić obiektywnie, że dużą rolę w nawiązaniu, a później w kontynuowaniu podjętej współpracy, mieli również bibliotekarze; zachęcając do wspólnej pracy starali się pomagać w podejmowanych przez młodzież przedsięwzięciach. Zarząd Miasta i Powiatu ZMW, a przede wszystkim kol. Janusz Szefer, przewodniczący zarządu, sam pomagał i uczestniczył w organizowanych przez młodzież akcjach, a było ich wiele: spotkania z władzami gromadzkimi, spotkania autorskie, spotkania z plastykiem, niejednokrotnie finansowane przez Związek Młodzieży Wiejskiej.

W roku 1971 dzięki pomocy finansowej i organizacyjnej Zarządu Miasta i Powiatu ZMW, Powiatowa Biblioteka Publiczna mogła zorganizować bibliotekarzom i społecznym organizatorom czytelnictwa seminarium wyjazdowe do sąsiedniego powiatu Olesno. Celem seminarium było zapoznanie współpracujących ze sobą bibliotekarzy i społecznych organizatorów czytelnictwa z formami pracy upowszechniającymi książkę wśród młodzieży, które stosują koledzy z bibliotek w powiecie oleskim.

W roku bieżącym pragniemy przede wszystkim zbliżyć czytelnikom literaturę społeczno-polityczną oraz nowości z dziedziny rolnictwa. W tym celu Powiatowa Biblioteka Publiczna w Opolu zwróci się również o pomoc i współpracę do Zarządu Miasta i Powiatu ZMW, wyrażając nadzieję, że będzie ona układała się nadal owocnie. Tego życzymy sobie, a przede wszystkim pracownikom bibliotek oraz kolegom i koleżankom wiejskich kół ZMW w powiecie opolskim.

Państwowe Studium Kulturalno-Oświatowe i Bibliotekarskie w Opolu

Ziemia Opolska w ciągu 27 lat Polski Ludowej zbudowała od podstaw system upowszechniania kultury, ogarniający swoim zasięgiem wszystkie środowiska społeczne i zawodowe. Posiadamy w naszym województwie pełną sieć bibliotek publicznych i ponad 700 placówek kulturalno-oświatowych, takich jak: środowiskowe lub zakładowe domy kultury, kluby wiejskie i świetlice.

Stworzono solidną bazę materialno-lokalową, umożliwiającą rozwinięcie wszechstronnej działalności kulturalno-oświatowej. Niestety w proporcji do wysokości poniesionych nakładów, działalność ta jest zawężona oraz ograniczająca się w środowiskach wiejskich i małomiasteczkowych do organizacji odczytów, spotkań, wieczorków tanecznych jakoteż zebrań. Rozwój amatorskiego ruchu artystycznego został zahamowany nie tylko na skutek upowszechnienia telewizji, ale przede wszystkim dlatego, że brak kadry przygotowanych i ofiarnych instruktorów.

Obecnie na terenie województwa opolskiego około 80% ogółu pracowników świetlic, klubów i domów kultury nie posiada przygotowania zawodowego umożliwiającego im właściwą organizację pracy placówek k-o, którymi kierują, lub za działalność których są odpowiedzialni. To samo dotyczy kadry bibliotekarskiej. Ponad 60% zatrudnionych bibliotekarzy nie posiada nawet ukończonego kursu bibliotekarskiego, nie mówiąc już o trwalszych i solidniejszych formach przygotowania zawodowego.

Stało się więc rzeczą oczywistą, że ogromna większość pracującej kadry nie posiada przygotowania zawodowego. Sytuacji nie zmieniły też setki doraźnie organizowanych kursów i szkoleń. Większość ich absolwentów pracuje obecnie w innych dziedzinach gospodarki narodowej i rozstała się z resortem kultury bez żalu.

Aktualnie pracujący w województwie opolskim bibliotekarze na skutek braku w przygotowaniu zawodowym i wykształceniu ogólnym, nie są partnerami dla inteligencji wiejskiej (nauczycieli, lekarzy, agronomów, zootechników itp.), to samo dotyczy pracowników domów kultury oraz zakładowych lub środowiskowych placówek k-o w odniesieniu do inteligencji technicznej. I właśnie w tym tkwi główna przyczyna ograniczania działalności i spadku prestiżu placówki k-o w środowisku.

Ludzie poważnie traktujący swoją pracę w bibliotece czy w domu kultury, niechętnie korzystają z kursów i szkoleń, gdyż ich ukończenie nie zmienia w zasadzie ich pozycji zawodowej i nie daje cenzusowych uprawnień formalnych. Chcąc więc doskonalić kadry pracowników k-o trzeba organizować stałe formy kształcenia, dające jednocześnie wzrost kwalifikacji zawodowych i podnoszące poziom wykształcenia ogólnego. Tylko permanentne kształcenie przyniesie w efekcie wzrost poziomu kadry pracowników kultury, podniesie ich prestiż społeczny w środowisku i rangę wykonywanego przez nich zawodu.

Takie, w najogólniejszych zarysach, były powody utworzenia w Opolu Państwowego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego, które rozpoczęło swoją działalność we wrześniu 1971 r. Na dwóch wydziałach stacjonarnych kształci się 71 osób — absolwentów szkół średnich (głównie z woj. opolskiego). Na Wydziale Bibliotekarskim prowadzi się wykłady i zajęcia z następujących przedmiotów: propedeutyka filozofii, wybrane zagadnienia z ekonomii, pedagogika, wybrane zagadnienia z psychologii, socjologiczne podstawy działalności kulturalno-oświatowej, aktualne wydarzenia kulturalne, lektorat języka obcego (j. rosyjski, j. francuski), wychowanie fizyczne, literatura powszechna i polska, nauka o książce, bibliotekarstwo, bibliotekoznawstwo, bibliografia, praca z czytelnikiem, informacja naukowo-techniczna i ekonomiczna, rysunek zawodowy, przegląd piśmiennictwa popularnonaukowego, zajęcia praktyczne oraz konsultacje w zakresie prac dyplomowych.

Na wydziale Kulturalno-Oświatowym toklem nauki objęte są następujące dyscypliny naukowe: propedeutyka filozofii, wybrane zagadnienia z ekonomii, podstawowe problemy z historii nauk, pedagogika, wybrane zagadnienia z psychologii, socjologiczne podstawy działalności kulturalno-oświatowej, wychowanie estetyczne, literatura powszechna i polska, lektorat języka obcego (j. rosyjski, j. francuski), wychowanie fizyczne, historia pracy kulturalno-oświatowej, zasady naukowej organizacji w pracy kulturalno-oświatowej, kultura żywego słowa, aktualne wydarzenia kulturalne, praktyka kulturalno-oświatowa oraz konsultacje w zakresie prac dyplomowych.

Niezależnie od przedstawionych przedmiotów na obu wydziałach opolskiego Studium Kulturalno-Oświatowego i Bibliotekarskiego, poczynając od III semestru zamierzamy wprowadzić przedmiot „Dzieje kultury polskiej i piśmiennictwa polskiego na Śląsku”. Nauka na wydziałach stacjonarnych trwa 4 semestry tj. 2 lata.

Oprócz studium stacjonarnego, poczynając od lutego 1972 r. uruchomiliśmy Studium Zaoczne z wydziałami: Bibliotekarskim i Kulturalno-Oświatowym.

Program nauczania na Studium Zaocznym w ogólnych zarysach pokrywa się z programami wydziałów stacjonarnych z tym, że nauka w systemie zaocznym trwa 5 semestrów tj. 2,5 roku. Konsultacje dla słuchaczy Wydziałów Zaocznych organizowane będą w okresach od września do stycznia i od lutego do czerwca w odstępach trzytygodniowych (soboty i niedziele).

Państwowe Studium Kulturalno-Oświatowe i Bibliotekarskie w Opolu ma swoją tymczasową siedzibę w gmachu Wojewódzkiego Domu Kultury przy ul. Strzelców Bytomskich 8. Poczynając od września 1972 r. Studium uzyska własną siedzibę, w której znajdują się pomieszczenia nie tylko dla sal wykładowych, ale również dla gabinetów specjalistycznych, biblioteki, czytelní, pomieszczenia dla potrzeb klubu itp.

Już obecnie na opolskim Studium Kulturalno-Oświatowym i Bibliotekarskim podejmują naukę pracownicy resortu kultury z województwa katowickiego. Tę współpracę międzywojewódzką w dziedzinie kształcenia kadr chcielibyśmy nadal rozwijać.

Czasopisma w bibliotece

Czasopisma znajdujemy w każdej bibliotece: kilka tytułów, niekiedy kilkanaście, rzadziej kilkadziesiąt. Wyłożone w widocznym miejscu, nierzadko w artystycznym nieładzie, przyciągają oko, zwłaszcza gdy mają barwne okładki. Czytelnik zazwyczaj po pisma sięga sam, na ogół szukając w nich rozrywki, a nie wiadomości. Zdarza się, że bardziej cenne tytuły, w trosce o kompletność rocznika, udostępnia bibliotekarz.

Tak więc z czasopism korzysta przede wszystkim czytelnik.

Bibliotekarz natomiast sięga po to nieocenione skądinąd źródło informacji, gdy zawiadą encyklopedie i słowniki; wtedy szuka gorączkowo i w niemałym trudzie, toteż radość sukcesu jest na ogół okupiona niemetodycznym grzebaniem na oślep w zakurzonych rocznikach.

Takie poszukiwania rodzą najczęściej podejrzenie, że nie warto traktować czasopisma jako pełnoprawnego źródła informacji.

Czy wątpliwości te dadzą się rozwiązać, czy jesteśmy w stanie zapewnić periodykom właściwe miejsce w zbiorach informacyjnych? Spróbujmy!

* * *

Na ogół ludzie noszą na sobie piętno wykonywanego zawodu. To czasem dobrze i czasem źle. „Obciążeniem” zawodowym bibliotekarza winien być pociąg do słowa pisanego. Nie wierzę osobiście, aby wielu bibliotekarzy, otrzymując paczkę z książkami dla swej biblioteki czy plik czasopism z „Ruchu”, oparło się pokusie przeglądnięcia nabytków. Nawyk taki z pewnością jest dobry i tępić go nie trzeba. Nasuwa się jednak pytanie czy kartkując książkę lub czytając czasopismo robimy to w sposób prywatny, czy też prywatno-zawodo-

wy? Zwracamy, rzecz naturalna, uwagę na to, co nas interesuje osobiście — czy jednak pamiętamy zarazem choć trochę o czytelnikach? Czy udaje nam się łączyć interes własny z bardziej ogólnym?

Nie wiem, sędzę jednak, że jest to możliwe i zależy od nas.

Ustalamy sobie, że:

1. O ile nam na to czas pozwoli, mamy pełne prawo, a nawet obowiązek przeglądać czasopisma.
2. Przeglądaniu powinien towarzyszyć zawsze długopis i nie-

złamany ołówek oraz stosik kartek, najlepiej formatu katalogowego. Przyda się jeszcze pudełko, w którym kartki można ułożyć.

3. Potrzebne nam będzie odpowiednie, starannie pielęgnowane nastawienie psychiczne.

Warto przed przystąpieniem do lektury zastanowić się, jak ją wykorzystać. Możliwości jest wiele. Często znajdujemy tu odpowiedzi na zapytania czytelników. Omówienie problemu, który kogoś specjalnie interesuje. Uzupełnienie opracowywanych przez nas zagadnień wyeksponowanych w planie pracy (materiały do pogadank, lekcji bibliotecznych, wystaw itp.). Materiał do pytań i odpowiedzi, gdy przygotowujemy jakiś quiz czy konkurs błyskawiczny.

Potrzebne ilustracje.

Pomysły rozwiązań, gdy nie możemy sobie poradzić z przygotowywaną imprezą czy szukamy atrakcyjnego tematu i jakoś nic nam nie przychodzi do głowy. Oczywiście czasopisma dają więcej szans, ale to już zależy od inwencji poszukawca.

Ustalwszy, pod jakim kątem należy spojrzeć na przeglądane artykuły, bez trudu znajdujemy to, co będzie nam potrzebne w niedalekiej przyszłości. Przygotowana na niespodzianki pamięć podsunie w odpowiedniej chwili, że takiego przepisu szukała jakaś czytelniczka, że młody chłopak interesował się właśnie tym problemem politycznym, że ktoś pytał niedawno o biografię tego akurat działacza.

Znaleźć — to jeszcze nie wszystko. Trzeba także sporządzić notatkę, która nam pomoże odświeżyć pamięć.

Zamiast sztywnego notatnika wykorzystajmy do naszych zapisków luźne kartki formatu katalogowego. Notatki powinny być wprawdzie czytelne, ale można im nadać najbardziej skróctową formę, służą przecież wyłącznie do naszego użytku.

Zapis na kartce uzależniamy od stopnia przydatności informacji, inaczej od tego czy nadaje się do jednorazowego wykorzystania czy też zainteresuje szersze grono.

Jeżeli pamiętamy, że danym problemem interesuje się tylko pani Kowalska, możemy po prostu zanotować jako hasło jej nazwisko np.

Kowalska
Paszteciki do barszczu.
Przekrój 1971 nr 1394
s. 24

Temat przeznaczony dla naszego kręgu odbiorców powinien być adnotowany inaczej.

Bangla Desz
Tryb. Rob. 1971 nr 309
z 29. XII. s. 2.

Indie a Polska
Tryb. Rob. 1972 nr 6
z 8-9. I. s. 1,2

Pytania i odpowiedzi do quizu czy konkursu odnotowujemy pod tytułem imprezy.

Musimy pamiętać, że zapisujemy tylko to, co jest nam rzeczywiście potrzebne a więc przede wszystkim tematy, które nie doczekały się jeszcze opracowań książkowych, a są szczególnie aktualne. Nasz notatnik ma tę zaletę, że można z niego bez trudu i oczywiście bez żalu wyrzucać to, co zostało wykorzystane i jest już niepotrzebne.

Materiały o trwalszym znaczeniu możemy, jeżeli je prowadzimy przenieść do kartoteki przedmiotowej, ale wtedy opisy musimy sporządzić starannie, według zasad sztuki bibliograficznej.

Wykorzystując czasopismo w pracy informacyjnej osiągamy dwa cele: ułatwiamy sobie pracę gromadząc niezbędne wiadomości oraz uczymy czytelnika, jak wiele można się dowiedzieć z prasy.

Przygotowując pytania do quizu czy **blyskawicznego konkursu** musimy pamiętać, że nie należy żądać, aby czytelnik zapamiętał wszystko co przeczytał. W pytaniu uwzględniamy więc fakty najważniejsze, a dla urozmaicenia łatwo zapamiętywane ciekawostki. Na czoło pytań wysuwamy to co najistotniejsze, nie pomijając oczywiście problematyki recytowanej. W wypadku pytań trudniejszych podajemy okoliczności wydarzenia, jego miejsce i czas, wspierając w ten sposób pamięć uczestnika quizu. Jeżeli regulamin konkursu pozwala na korzystanie z prasy podczas odpowiedzi, pytania mogą być bardziej szczegółowe. Można posługiwać się także często stosowaną w zagadkach zamieszczanych w tygodnikach metodą podawania trzech odpowiedzi, z których uczestnik wybiera właściwą.

Ustalając tematy do konkursu **blyskawicznego** np. **Wydarzenia tygodnia 3. I. — 10. I.** możemy z powodzeniem wykorzystać materiały zawarte w **Trybunie Robotniczej**. Przeglądając poszczególne numery wybieramy to co może się przydać, nie dokonując na razie podziału na wiadomości mniej i bardziej ważne. Oto pierwsze rezultaty poszukiwań.

1. **Kiedy zostanie uruchomiona produkcja polskiego samochodu malolitrażowego?**

Ile wozów ukaże się w pierwszym roku produkcji?

Odpowiedź: W 1974 r. 10 tysięcy wozów. Tryb. Rob. nr 1 z 3. I. 1972, s. 1.

2. **Jakie zmiany wprowadzono w polskiej turystyce zagranicznej? Od kiedy obowiązują?**

Odpowiedź: Od 1. I. 1972 w ruchu turystycznym między Polską i NRD wprowadzono zasadę przekraczania granicy bez paszportów, na podstawie dowodów

osobistych. Tryb. Rob. nr 1 z 3. I. 1972, s. 1,2.

Zajrzymy jeszcze na drugą stronę pierwszego tegorocznego numeru **Trybuny**, na pewno znajdziemy coś ciekawego w rubryce „**Agencje donosiły**”. Rzeczywiście notka nasuwa pytanie, kto został sekretarzem generalnym ONZ? Odpowiedź: K. Waldheim, jaką daje Trybuna jest zbyt lakoniczna, ale obszerniejsze informacje tego typu zawiera na ogół **Przekrój**; i faktycznie w numerze 1395 z 2 stycznia 1972 na stronie drugiej jest niewielki artykuł: „**Nowy sekretarz generalny ONZ z fotografią Kurta Waldheima, ambasadora Austrii a obecnego sekretarza ONZ.**”

Warto jeszcze pokusić się o odpowiedź, w jakim państwie przeprowadzono nacjeonalizację głównych gałęzi przemysłu?

Odpowiedź: w Pakistanie. Tryb. Rob. nr 1 z 3. I. 1972 s. 2.

Według tych samych haseł możemy kontynuować poszukiwania w następujących numerach.

Po skompletowaniu pytań trzeba je uporządkować zgodnie z charakterem i stopniem trudności, a więc pytania z dziedziny polityki międzynarodowej, gospodarki, polityki wewnętrznej, kultury, turystyki itp.

Zestawy kompletujemy tak, aby każdy uczestnik otrzymał tyle samo pytań o podobnym charakterze i analogicznym stopniu trudności.

Interesującą formą pracy z czasopismem jest zbiorowe rozwiązywanie krzyżówki, przy czym trzeba pamiętać, że wartość tej imprezy polega przede wszystkim na wdrożeniu do posługiwania się encyklopediami i słownikami.

Pisząc o przeglądaniu czasopism radziłam, aby mieć pod ręką nie tylko długopis, lecz także ołówek. Po co? Po prostu — o ile nie wynotujemy od razu potrzebnych nam materiałów, albo nie zdecydowaliśmy jeszcze, co się przyda na pewno — możemy ołówkiem robić przy pozycjach, które bierzemy pod uwagę, umowne znaki, ułatwiające przy

powtórny przeglądaniu wybranie z nawału informacji te najistotniejsze.

Wykorzystanie czasopism jest możliwe oczywiście tylko wtedy, jeżeli je mamy w swej bibliotece i jeśli są uporządkowane tak, że dostęp do nich nie nastęrcza trudności.

Gromadzone czasopisma winny być skompletowane w roczniki. Jeśli nie mogliśmy ich dać do oprawy, możemy przynajmniej ułożyć je numerycznie w starannie opisanych teczkach. Kompletne roczniki zgodnie z przepisami inwentaryzujemy i katalogujemy. Najprostszym sposobem gwarantującym łatwy dostęp do czasopism jest ułożenie ich alfabetycznie według tytułów (w obrębie tytułów chronologicznie), bądź też według sygnatur uwidoczionych w katalogu.

Czasopisma bieżące wyłożone do użytku czytelnika również należy ułożyć alfabetycznie, gdyż podział według treści, ze względu na rozległość tematyki poszczególnych pism jest nieprzejrzysty, trudny do zapamiętania, czytelnik się w nim gubi, dlatego na półkach tak często powstaje nieporządek. Musimy też pamiętać i o tym, że zdejmując wcześniejsze numery z półek nie możemy ich rzucać na bezładny

stos, który kiedyś w wolnej chwili uporządkujemy. Po kilku tygodniach powstanie trudny do likwidacji rosgardiasz. O ile łatwiej tych kilka czy kilkanaście tytułów odłożyć od razu na właściwe miejsce, najlepiej do przygotowanej od razu na początku roku teczki. Kontrolujemy na bieżąco czy mamy wszystkie numery, by uzupełnić braki jak najprędzej, bo później to nie będzie wcale łatwe.

Trzeba też pamiętać, aby w porę zamówić do czasopism, które mamy gromadzić, roczne spisy treści; bardzo się przydadzą.

Oddając pisma do oprawy umieścić trzeba roczny spis na początku. Zdarza się, że spis taki jest włożony do środka ostatniego numeru z danego roku, lub pierwszego z roku następnego. Trzeba zadbać, aby w oprawionym roczniku znalazł się na właściwym miejscu. Zadbać należy i o to, aby intrologator w świętym zapale nie pousuwał z rocznika okładek, które stanowią, jak np. „Nowych Książkach”, integralną część numeru.

Troskliwą opieką oprócz tych, po które sięgają czytelnicy, otoczmy także nasze czasopisma fachowe, uporządkowane systematycznie przeglądane na pewno nieraz pomogą nam w pracy.

Kronika

Dnia 13 listopada 1971 r. odbyła się w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Katowicach niecodzienna uroczystość.

Koleżanki: AMALIA ROMPEL

GERTRUDA KRZYŚCIK

AGNIESZKA SZYNAWA

obchodziły jubileusz 25-lecia pracy w Miejskiej Bibliotece w Katowicach.

Kol. STEFANIA GÓRSKA — 20-lecia pracy w MBP.

Swą długoletnią i ofiarną pracą, datującą się od 1946 roku, przyczyniły się do upowszechnienia czytelnictwa w mieście. Należały do rzędu tych ludzi, którzy kładli podwaliny pod budowę naszej kultury i umożliwiali, po latach niewoli, dostęp do polskiej książki.

Jubilatom wręczono kwiaty, nagrody pieniężne oraz podziękowania za ofiarną pracę, przekazane przez Wydział Kultury Miejskiej Rady Narodowej.

Barwa i oświetlenie w bibliotekach

OD REDAKCJI:

Postępująca urbanizacja miast, osiedli i wsi wpływa na poprawę warunków lokalowych bibliotek, nie zawsze jednak przez projektowanie i budowę nowych obiektów bibliotecznych, ale przez adaptację i modernizację starych pomieszczeń. Warto więc temu problemowi poświęcić nieco uwagi.

Redakcja kwartalnika planuje umieszczenie w każdym numerze materiałów dotyczących: funkcjonalnego rozplanowania lokalu i pomieszczeń towarzyszących, wyposażenia i estetyki wnętrza.

Potocznie mówi się, że podstawowe elementy estetyki to forma i barwa. Nikt jednak dotychczas nie określił definicji estetyki. Sprawa ta wchodzi zbyt głęboko w skomplikowany zespół emocji i wrażeń człowieka. Łatwiej może będzie, omawiając zagadnienie estetyki pomieszczeń bibliotecznych określić, kiedy bez większych wątpliwości, można je uznać za nieestetyczne. Wrażenie takie narzuca się przede wszystkim w wypadkach, gdy umeblowanie w pomieszczeniu jest niejednolite pod względem barwy, formy, faktury wyrobów, gdy brak **zharmonizowania całości**. Można zaryzykować powiedzenie, że pomieszczenie wygląda nieestetycznie zarówno gdy panuje w nim przypadkowość jak i nuda (monotonia w umeblowaniu). — Środkiem, który pozwala ożywić i wzbogacić jednostajność, a więc zwalczać nudę, jest przede wszystkim barwa. Istotne znaczenie barw polega również na tym, iż stanowią one współczynnik wpływający na psychikę człowieka, mogą być wykorzystane jako jeden z elementów stworzenia odpowiedniego klimatu miejsca pracy, tu: biblioteki i pracowni.

Jak wiadomo, barwy mogą wywoływać wrażenie spokoju i niepokoju, zimna i ciepła, odległości i bliskości.

Dla przykładu podam cechy poszczególnych barw:

kolor żółty

— wzbudza aktywność i inwencję, przeciwdziała ociężałości fizycznej i sprzyja pracy umysłowej,

kolor pomarańczowy

— wpływa podniecająco, stwarza nastrój zachęcający do działania, a przez to do dobrego samopoczucia,

kolor zielony

— wywiera wpływ uspokajający, równoważy i sprzyja intensywnemu myśleniu, nie męczy wzroku,

kolor niebieski

— uspokaja i ułatwia odprężenie nerwowe, na osoby nerwowe działa skuteczniej niż kolor zielony,

kolor czerwony

- najbardziej podniecający, w nadmiernej ilości wywołuje nerwowość i sprzyja podniesieniu ciśnienia krwi,

kolor szary

- wywołuje wrażenie monotonii i melancholii, działa przygnębiająco.

Znając cechy poszczególnych barw nie jest wskazane stosowanie w pomieszczeniach bibliotecznych jaskrawych kolorów na dużych powierzchniach. Pod wieloma względami dla ścian, sufitów, podłóg właściwsze są delikatne barwy pastelowe. Należy również ograniczać ilość barw, by zapobiec wrażeniu chaosu i podniecenia. Kolorystykę pomieszczeń warunkuje ich funkcja.

Przeznaczone na pracę umysłową, a więc także biblioteki, winny być utrzymane w kolorze spokojnym, ledwie dostrzegalnym, nie zwracającym na siebie uwagi. Najlepiej więc wyglądają kolory łamanej bieli (perłowy, jasny beż), słomkowy, kremowy, jasno-niebieski, jasno-popielaty oraz pochodne od żółci i zieleni.

Duży wpływ na wygląd barwy ma natężenie i widmowy skład światła. I tak np. przy świetle elektrycznym żarowym barwy odtwarzane są nieco inaczej niż przy świetle dziennym.

Przy bardzo niskim poziomie oświetlenia wzrok jest zdolny zaledwie do odróżnienia barw, lub w ogóle ich nie rozróżnia. Jeśli natężenie rośnie, spostrzeganie barw polepsza się, ich odcień staje się bardziej nasycony. Jak wynika z powyższego, barwa i światło są od siebie uzależnione, ściślej ze sobą korelują.

Traktując oświetlenie w oderwaniu od barwy, jako samodzielny czynnik wpływający na warunki miejsca pracy, w odniesieniu do biblioteki należy pamiętać o tym, że jest ona poświęcona głównie czytaniu, w związku z czym w tym samym stopniu powinno się dbać o wzrok jej pracowników co użytkowników.

Celem oświetlenia sztucznego jest więc stworzenie najlepszych warunków widzialności zbliżonych do światła naturalnego.

Ilość światła, czyli natężenie oświetlenia (jego intensywność) jest mierzona w luxach na m² powierzchni. Do pomiaru ilości światła służy luksomierz. Dla każdego rodzaju pracy wzrokowej potrzebne jest inne natężenie oświetlenia. Istnieje także zależność między wiekiem a potrzebą ilości światła. Przykładowo: jeśli dziecko dziesięcioletnie potrzebuje 200 lx do wykonania pewnego zadania, to 40-letnia osoba wymaga już 600 lx.

Wybór natężenia oświetlenia uzależniony jest także od okresu czasu pracy w sztucznym oświetleniu. W bibliotekach pracę wykonuje się w ciągu połowy roku przy sztucznym oświetleniu, co wymaga odpowiedniego zwiększenia ilości światła.

Największe wymogi oświetlenia stawia się:

— w pomieszczeniach czytelní	od 450 do 600 lx
— wypożyczalnie winny mieć	od 400 do 500 lx
— w pomieszczeniach biurowych wymagane jest	od 250 do 500 lx
— oświetlenie korytarzy i schodów wymaga	od 100 do 110 lx

Źródła światła żarowego lub jarzeniowego powinny się znajdować na suficie, jeśli to możliwe w różnych odstępach na przestrzeni całego lokalu — **światło rozproszone**. W ten sposób blask będzie mniej rażący niż przy małych ilościach bardzo intensywnych, lecz odległych od siebie źródeł światła.

Światło jarzeniowe ma 2—3-krotnie większą wydajność od światła żarowego i równomierne natężenie, a przez to mniejszą jaskrawość. Czas eksploatacji lampy jarzeniowej jest 7—8-krotnie dłuższy od żarówki, a rozległa skala zabarwienia światła pozwala na upodobnienie go do światła dziennego i nadania mu różnych odcieni.

Oświetlenie nie może być rażące, powoduje bowiem olśnienie i męczy wzrok. Jaskrawość i olśnienie występuje najczęściej tam, gdzie lampy jarzeniowe są instalowane bez żadnych osłon. Lampy te muszą być otoczone albo zamknięte przez oprawy, które zapewniają odpowiedni rozkład światła i dostatecznie przesłaniają jego źródło.

Ostatnią nowością są oprawy lamp jarzeniowych z odbłyśnikiem. Dzięki zastosowaniu w oprawach wklęsłych zwierciadeł odbijających z osłonami osiągnięty jest najkorzystniejszy rozkład światła. Słabe oświetlenie górne przy zastosowaniu lamp biurowych wpływa ujemnie na samopoczucie pracowników. Silne zmiany natężenia światła szybko męczą wzrok, osłabiają zdolność koncentracji myślenia i zmniejszają wydajność pracy.

Najbardziej racjonalne ze względu na organ wzroku jest oświetlenie dzienne. Należy zatem dążyć do tego, żeby sztuczne oświetlenie pomieszczeń pracy były możliwe zbliżone do oświetlenia naturalnego.

Wymagania te spełnia najlepiej oświetlenie dzienne górne wewnątrz, użytkiwane za pomocą świetlików, które zapewniają tak równomierność oświetlenia jak i kierunek padania światła, zbliżony do warunków oświetlenia zewnętrznego.

Oświetlenie górne możemy jednak stosować tylko w budynkach parterowych, natomiast w piętrowych musimy korzystać z oświetlenia bocznego tj. przez otwory okienne.

Wadą tego rozwiązania oświetlenia jest mniej korzystny kierunek padania promieni światła oraz zmniejszenie się natężenia oświetlenia, w miarę oddalania się od okien.

Aby uzyskać w pomieszczeniach natężenie oświetlenia dostateczne do wykonywania prac, należy dbać o to, by stosunek powierzchni okien do powierzchni podłóg był odpowiednio duży.

	stosunek w $\frac{0}{10}$
a) Prace niedokładne (magazyny)	10,- do 12,5
b) „ mało dokładne	12,5 do 15,-
c) „ dokładne	15,- do 17,5
d) „ bardzo dokładne	17,5 do 20,-

Wskaźniki ujęte w w/w tabelce odnoszą się do budynków wolno stojących zaopatrzonych w okna pojedyncze, oszkłone szkłem przezroczystym. Jeżeli okna są podwójne, to powyższe wskaźniki należy zwiększyć o 10 $\frac{0}{10}$, gdy zaś szyby są ze szkła zbrojonego lub matowego — o 30 $\frac{0}{10}$.

Nie należy również zapominać, że ilość światła doprowadzanego przez szyby zależy od ich stanu. Szyby brudne i zakurzone pochłaniają dużo światła, toteż dla powierzchni obiektów znajdujących się w otoczeniu dużej aglomeracji przemysłu należy przyjmować nieco większe powierzchnie otworów okiennych z równoczesnym doбором ram okiennych o konstrukcjach łatwo rozkręcalnych i dostępnych w celu utrzymania czystości szyb.

Nowością godną polecenia jest szkło przeciwtermiczne pochłaniające promienie podczerwone o nazwie „Antisol”. Producentem „Antisolu” jest Huta Szkła Okiennego w Kunicach.

LITERATURA :

GALVIN H.R., BUREN M.: **Budynek małej biblioteki.** W-wa 1962 Biblioteka Narodowa. Zeszyty przekładów nr 1/11.

KOPEĆ J.: **Przeciw słońcu.** „Polityka” R. 15, 1971 nr 12 s. 4.

Oświetlenie pomieszczeń biurowych (zestaw tłumaczeń). W-wa 1968 Zakład Organizacji i Techniki Pracy Biurowej. Materiały i Studia nr 72.

Technika w służbie administracji. W-wa 1963. Zakład Organizacji Techniki Pracy Biurowej.

ZEUGNER G.: **Barwa i człowiek.** W-wa 1965 „Arkady”.

Opr. H. Balaszczuk

ASTRONOMIA

po odkryciach Kopernika

Zestaw bibliograficzny

LITERATURA DO II ETAPU TURNIEJU CZYTELNICZEGO DLA MŁODZIEŻY „OD KOPERNIKA DO LOTÓW KOSMICZNYCH”.

Zestaw zawiera opisy dzieł zwartych i artykułów z czasopisma Młody Technik uszeregowane według następujących zagadnień:

- ⊙ Wszechświat
- ⊙ Układ słoneczny
- ⊙ Ziemia i księżyc
- ⊙ Ich pasją była astronomia
- ⊙ Mapy i przyrządy astronomiczne
- ⊙ Ciekawe zjawiska astronomiczne.

Wszechświat

- Astronomia popularna.** W-wa 1967 Wiedza Powszechna.
GADOMSKI J.: Obrazy nieba. W-wa 1959 Nasza Księgarnia.
GADOMSKI J.: Opowieść o kosmosie. W-wa 1964 Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza.
GADOMSKI J.: Powstanie kosmosu i jego życie. W-wa 1963 Nasza Księgarnia.
GĘBARSKI K.: 500 zagadek astronomicznych. W-wa 1968 Wiedza Powszechna.
Małe opowiadania o wielkim kosmosie. W-wa 1966 „Iskry”.
MILCZAREK W., BIELICKI M.: Opowiadania o niebie i ziemi. W-wa 1954 Wiedza Powszechna.
POKORNY R.: Urania — dziewiąta muza. W-wa 1966 Nasza Księgarnia.
PRZYPKOWSKI T.: Po drodze w kosmos. W-wa 1961 Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza.
RUCIŃSKI S.: Gwiazdne paliwo. Młody Technik. 1969 nr 11 s. 117.

- RUCIŃSKI S.: **Model i teoria**. Młody Technik 1969 nr 2 s. 116.
 RUCIŃSKI S.: **Mgławice planetarne**. Młody Technik 1970 nr 12 s. 114.
 RUCIŃSKI S.: **Mgławice planetarne a ewolucja gwiazd**. Młody Technik 1967 nr 10 s. 117.
 RUCIŃSKI S.: **Nieziemską astronomia**. Młody Technik 1970 nr 4 s. 114.
 RUCIŃSKI S.: **Rozszerzanie się wszechświata**. Młody Technik 1969 nr 1 s. 113.
 RUCIŃSKI S.: **Temperatury we wszechświecie**. Młody Technik 1968 nr 3 s. 120.
 WOŁKOW A.: **Ziemia i niebo**. W-wa 1960 Nasza Księgarnia.
 ZONN W.: MILEWSKA E.: **Astronomia**. W-wa 1966 Nasza Księgarnia.

Układ słoneczny

- BRODZKI Z.: **Biała planeta. Astronomia odsłania oblicze Wenus**. Młody Technik 1966 nr 11 s. 14.
 GADOMSKI J.: **Ile waży Wenus?** Młody Technik 1963 nr 3 s. 27.
 NOWACKI R.: **A jednak ... życie na Wenus**. Młody Technik 1969 nr 3 s. 4.
 POKORNY E. J.: **W kręgu ziemi i planet**. W-wa 1967 Nasza Księgarnia.
 RUCIŃSKI S.: **Merkury**. Młody Technik 1970 nr 8 s. 114.
 RUCIŃSKI S.: **Opozycja Marsa**. Młody Technik 1965 nr 2 s. 114.
 RUCIŃSKI S.: **Przeszłość i przyszłość słońca**. Młody Technik 1969 nr 12 s. 117.
 RUCIŃSKI S.: **Układ słoneczny**. Młody Technik 1970 nr 11 s. 123

Ziemia i księżyc

- BRZOSTKIEWICZ S.: **Doba księżycowa**. Młody Technik 1969 nr 9 s. 4.
 BRZOSTKIEWICZ S.: **Przewodnik po odwrotnej stronie księżyca**. Młody Technik 1968 nr 1 s. 46.
 GADOMSKI J.: **Pola magnetyczne Ziemi**. Młody Technik 1964 nr 6 s. 46.
 DOBRZYCKI J.: **Polskie nazwy na księżycu**. Młody Technik 1970 nr 11 s. 12.
Jak powstał księżyc. Młody Technik 1966 nr 5 s. 27.
 MARKS A.: **Czy księżyc się zmienia?** Młody Technik 1966 nr 8 s. 104.
 MARKS A.: **Dawne i przyszłe losy układu Ziemia—Księżyc**. Młody Technik 1966 nr 8 s. 44.
 MARKS A.: **Ile naturalnych satelitów ma ziemia?** Młody Technik 1971 nr 2 s. 37.
 MARKS A.: **Ziemia wśród gwiazd**. W-wa 1961 Nasza Księgarnia.
 RUCIŃSKI S.: **Nasz najbliższy sąsiad**. Młody Technik 1970 nr 1 s. 18.
 ZONN W., MILEWSKA E.: **Ziemia**. W-wa 1970 Nasza Księgarnia.

Ich pasją była astronomia

- BAJEW E.: **Twórcy nowożytnej astronomii Kopernik, Brune, Kepler, Galileusz**. W-wa 1950 Nasza Księgarnia.
 GADOMSKI J.: **Poczet wielkich astronomów**. W-wa 1965 Nasza Księgarnia.
 POKORNY E. J.: **Łowcy gwiazd**. W-wa 1968 Książka i Wiedza.

Mapy i przyrządy astronomiczne

- BLOND G.: **Wielcy żeglarze**. W-wa 1966 Nasza Księgarnia. Przyrządy astronomiczne zob. ilustracja na tablicach wiedzy stronami 32 i 33.
 BRZOSTKIEWICZ S.: **Pierwsze obserwacje astronomiczne przez lunety**. Młody Technik 1969 nr 1 s. 61.
 MAZUR M.: **Atlas nieba**. W-wa 1962 Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.
 PAGACZEWSKI J.: **Przewodnik po niebie gwiazdzystym**. W-wa 1956 Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.

- RUCIŃSKI S.: **Dwumetrowy teleskop astronomiczny dla Polski.** Młody Technik 1969 nr 3 s. 116.
- SŁOWIK A., MAZUR M.: **Obrotowa mapa nieba.** W-wa 1967 Tow. Miłośników Astronomii.
- RYBARSKI A.: **Teleskop zwierciadlany w wykonaniu amatorskim.** W-wa 1958 Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych.

Ciekawe zjawiska astronomiczne

- GADOMSKI J.: **Era meteorytów.** Młody Technik 1963 nr 4 s. 26.
- GADOMSKI J.: **Gwiazdy Kumara.** Młody Technik 1965 nr 2 s. 28.
- GADOMSKI J.: **Kwazary.** Młody Technik 1965 nr 10 s. 46.
- GADOMSKI J.: **Meteoryty-giganty i ich kratery.** Młody Technik 1965 nr 9 s. 26.
- RUCIŃSKI S.: **Czerwone olbrzymy.** Młody Technik 1967 nr 4 s. 118.
- RUCIŃSKI S.: **Iliady.** Młody Technik 1971 nr 1 s. 117.
- RUCIŃSKI S.: **Komety a materia międzygwiazdna.** Młody Technik 1969 nr 9 s. 115.
- RUCIŃSKI S.: **„Młody Orion.** Młody Technik 1971 nr 2 s. 116.
- RUCIŃSKI S.: **Perseidy — sierpniowy rój meteorów.** Młody Technik 1969 nr 8 s. 117.
- RUCIŃSKI S.: **Pulsary.** Młody Technik 1968 nr 11 s. 120.

Turniej czytelniczy dla młodzieży

pt. „Mikołaj Kopernik — jego życie i dzieło” w bibliotekach województwa katowickiego

W związku z pięćsetną rocznicą urodzin wielkiego polskiego astronoma — Mikołaja Kopernika w całym kraju czyni się przygotowania do należytego uczczenia pamięci naszego rodaka, którego teorie dały początek nowej erze w dziedzinie astronomii.

Od stycznia do listopada 1971 r. w bibliotekach województwa katowickiego realizowany był turniej czytelniczy dla młodzieży klas V—VIII pt. „Mikołaj Kopernik — jego życie i dzieło”, który stanowił pierwszy etap cyklu turnieju czytelniczego, obejmującego zagadnienia astronomii i astronautyki, realizowanego pod hasłem „Od Kopernika do lotów kosmicznych”. Celem pierwszego etapu było przygotowanie do obchodów kopernikowskich przez zapoznanie się młodzieży z życiem i działalnością Mikołaja Kopernika, a także zgromadzenia i opracowania jak największej liczby

dostępnych materiałów, związanych z tematem. Ponieważ wyniki I etapu są zadowalające warto wrócić do tego, co działo się w bibliotekach w ostatnich jedenastu miesiącach.

W turnieju wzięły udział 133 biblioteki, w tym 18 szkolnych z Sosnowca. W liczbie 115 bibliotek naszej sieci były nie tylko młodzieżowe; chęć realizowania turnieju wyraziły również placówki o charakterze uniwersalnym — gromadzkie oraz filie bibliotek miejskich.

Wszystkie biblioteki wykazały dużą inicjatywę i pomysłowość w przeprowadzeniu turnieju. I tak spotkania z uczestnikami odbywały się systematycznie, co w rezultacie doprowadziło do bardzo dobrych wyników. W czasie spotkań uczestnicy, pod kierunkiem bibliotekarzy, zbierali materiały (wycinki z czasopism, znaczki, widokówki), wykonywali prace, przygotowywali imprezy dla szerszych rzesz czytelników, przyswajali wiedzę biorąc udział w pogadankach, odczytach i lekcjach bibliotecznych. W czasie przeprowadzania akcji turniejowej odbyło się w bibliotekach około 320 imprez, w których udział wzięło około 10.200 czytelników. Formy imprez czytelniczych były różne, a więc:

- prelekcje z udziałem **Władysława Bodnickiego** oraz pracowników Planetarium Śląskiego — mgr **Chrupały** i mgr **Toborek**,
- prelekcje filmowe,
- wieczornice, na których młodzież słuchała recytacji wierszy i fragmentów prozy o Koperniku, montaży nagranych na taśmie magnetofonowej, oglądała inscenizacje fragmentów z życia Kopernika,
- liczne konkursy rysunkowe, recytatorskie, zgaduj-zgadule, zagadki, rebusy,
- lekcje biblioteczne a także, wycieczki do Planetarium oraz na wystawy filatelistyczne.

Wszystkie imprezy dotyczyły oczywiście życia i działalności Kopernika. Biblioteki sporządziły również około 212 ekspozycji książkowych związanych z tematem.

Do imprez i akcji bibliotekarze przygotowywali się bardzo starannie czego dowodem jest duża ilość pomocy metodycznych. Opracowano 152 pomocy, wśród których znalazły się komplety lekcji bibliotecznych, wieczorów, pogadek, scenariusze imprez, montaże słowno-muzyczne, krzyżówki, rebusy, logogryfy, zgaduj-zgadule oraz innego rodzaju konkursy.

Na uwagę zasługuje również duże wykorzystanie pomocy metodycznych opracowanych przez WBP:

- bibliografia, uzupełniana w poszczególnych bibliotekach pozycjami ukazującymi się na bieżąco, posłużyła do zebrania potrzebnej literatury oraz do sporządzania katalożków tematycznych,
- kalendarium stanowiło dodatkowe źródło wiedzy o Koperniku,
- montaż słowno-muzyczny pt. „**Wstrzymał słońce ruszył ziemię**” odtwarzano z taśm magnetofonowych w czasie wieczorów i lekcji bibliotecznych, prezentowano na żywo w wykonaniu dzieci bądź aktorów,
- logogryf przydał się w wielu bibliotekach jako sprawdzian zdobytych wiadomości.

W turnieju udział wzięło **2032 czytelników**. Największą liczbę uczestników zwerbowały: MBP w Rybniku — 410, MBP w Sosnowcu — 226, **PiMBP w Zawierciu — 202**. Uczestnicy wykonali 1402 prace. Tematy i formy prac świadczą o dużej pomysłowości i zainteresowaniu turniejem. Na pierwsze miejsce liczbowo wybijają się albumy, w których mimo tradycyjnej formy, na uwagę zasługuje bardzo bogata tematyka i wysoka estetyka wykonania. Najciekawsze opracowano w miejskich bibliotekach **Chorzowa, Częstochowy i Zabrza**. Wśród licznych prac plastycznych przeważały rysunki i akwarele, były również rzeźby, płaskorzeźby, wydzieranki, a także hafty.

Starannie wykonano makiety przyrządów astronomicznych, którymi posługiwał się Kopernik.

Z innych form wymienić należy wypracowania pisemne, teczki wycinków, zestawy znaczków i widokówek, katalogi tematyczne, mapy z nanie-sionymi miejscowościami, w których przebywał Kopernik, kroniki wyda-rzeń, zestawy bibliograficzne.

Tematyka przygotowanych prac była bardzo różnorodna. Przedsta-wiono w nich bądź całość zagadnienia, bądź omawiano, np. podróże Koper-nika, jego dom rodzinny, odkrycia. Oto nagłówki niektórych interesują-cych opracowań: „Kopernik w polskiej filatelistyce”, „Kopernik w ane-gdocie”, „Film o Koperniku”, „Budowle i pomniki związane z Koperni-kiem”, „Związek horoskopów z Kopernikiem”. Dużą różnorodnością form i treści charakteryzowały się prace wykonane przez uczestników turnieju w bibliotekach miejskich Chorzowa, Częstochowy, Mysłowic, Sosnowca, Rybnika i Zabrza.

Udział w turnieju był uwarunkowany nie tylko wykonaniem pracy, lecz także przyswojeniem wiedzy związanej z życiem i działalnością Koper-nika — i tutaj spotkała nas duża satysfakcja. Częstokroć czytelnicy za-skakiwali jurorów świetną znajomością zagadnienia, a sprawdziany wiado-mości organizowane na zakończenie turnieju dały nadszpodziewanie dobre wyniki.

Przy ocenie uczestników nie należy również pominąć ich dużej aktyw-ności i zaangażowania, jakie wykazali pomagając w pracach przy realizacji turnieju.

Jeżeli chodzi o samą realizację i zakończenie turnieju, to przebiegała ona w bibliotekach dość różnorodnie. **MBP w Sosnowcu** nawiązała bardzo owocny kontakt ze szkołami, z którymi przez cały czas współpracowała. **MBP w Mysłowicach i Zabrze** mogą pochwalić się dobrą współpracą ze **Związkiem Harcerstwa Polskiego**. Nie wymieniamy tutaj bibliotek, a było ich wiele, które również współpracowały ze szkołami czy ZHP, ale kon-takty te ograniczały się do jednorazowych imprez (np. lekcji bibliotecz-nych czy podsumowań przeprowadzonych na terenie szkół).

Bibliotekarze nie żalowali czasu i pomysłowości, aby turniej spełnił swe zadanie, toteż wyniki wzbudziły uznanie. Urzekały piękne ekspozycje prac, z przyjemnością uczestniczyło się w dobrze zorganizowanych impre-zach, z uwagą i podziwem słuchało wypowiedzi uczestników. Cieszyły rów-nież słowa bibliotekarzy „że turniej chwycił”, a sami bibliotekarze narzekali chyba trochę mniej niż w czasie realizacji innych konkursów. Rezultatem turnieju są „**kąciaki kopernikowskie**”, w których zgromadzono wiele materiałów i prac, tak potrzebnych w najbliższych latach do infor-macji o wielkim astronomie.

Jak widać z przytoczonych wyżej wyników i przemyśleń, turniej na-leży do udanych akcji czytelniczych, wytknięty cel został osiągnięty, o czym świadczy chociażby liczba uczestników oraz poziom zdobytej przez nich wiedzy. Tu jeszcze raz chcemy podkreślić duże zasługi bibliotekarzy, dzięki którym osiągnęliśmy takie a nie inne wyniki. Na uwagę zasługują szcze-gólnie wkład pracy bibliotekarzy gromadzkich. Stąd też Wojewódzka Komisja Turniejowa postanowiła nagrodzić 65 bibliotekarzy naszego woje-wództwa za dobre wyniki osiągnięte przy realizacji turnieju.

Przyznano więc: 9 nagród I stopnia po 700 zł
17 „ II „ „ 500 zł
38 wyróżnień „ „ 400 zł.

Nagrody I stopnia otrzymali następujący bibliotekarze:

Irena Konieczna — MBP Częstochowa, **Jan Walachniewicz** — MBP Częstochowa, **Hildegarda Freitag** — MBP Mikołów, **Irena Szmidt** — MBP Rybnik, **Wanda Mlynek** — MBP Mysłowice, **Eugenia Stachowiak** — PiMBP Tarnowskie Góry, **Barbara Gajda** — MBP Zabrze, **Mieczysława Skowrońska** — MBP Sosnowiec, **Maria Glodek** — MBP Chorzów.

Nagrody II stopnia:

Bogusława Janusz — PiMBP Wodzisław Śl., **Ewa Łagodzińska** — MBP Bielsko-Biała, **Danuta Krzywolak** — MBP Bielsko-Biała, **Karolina Ślik** — MBP Bielsko-Biała, **Zofia Kudlorz** — MBP Wiśła, **Eryka Miłośz** — PBP Bielsko-Biała, **Irena Pichnorowa** — MBP Chorzów, **Blanka Koleszek** — MBP Zabrze, **Teresa Tomalla** — MBP Zabrze, **Anna Gadecka** — MBP Zabrze, **Sylvia Matera** — MBP Łaziska Górne, **Anna Frankowska** — MBP Tychy, **Romułda Basińska** — MBP Sosnowiec, **Kazimiera Dziewięcka** — Szkoła nr 18 Sosnowiec, **Helena Lubojańska** — MBP Siemianowice, **Jolanta Kamrad** — MBP Siemianowice, **Zofia Ściborowska** — MBP Częstochowa.

Podsumowanie konkursu na najlepiej pracującą czytelnię miejską i gromadzką

We wrześniu 1971 roku oceniono trwający od 1. I. — 30. VI 1971 r. ogólnowojewódzki konkurs pod hasłem „Czytelnie pomagają w zdobywaniu wiedzy i kwalifikacji zawodowych”.

W grupie bibliotek gromadzkich w konkursie udział wzięło 16 bibliotek.

W grupie bibliotek małomiejских w konkursie udział wzięło 8 bibliotek.

W grupie placówek centralnych w konkursie udział wzięło 4 biblioteki.

W grupie czytelni filialnych w konkursie udział wzięło 7 bibliotek.

Komisja konkursowa w składzie:

przewodniczący mgr **Andrzej Kozron** — dyrektor WBP, członkowie:

mgr **Elżbieta Hatko** — kier. działu instr.-metodycznego WBP, **Witold Smolarkiewicz** kier. działu inform.-bibliogr. WBP, **Janina Groebłowa** - instruktor WBP, mgr **Gabriela Ociepka** — instruktor WBP, sekretarz komisji: mgr **Anna Radziszewska** — instruktor WBP
po rozpatrzeniu protokołów i wniosków nadesłanych z terenu oraz po zapoznaniu się z opiniami członków, komisja postanowiła przyznać:

W grupie bibliotek gromadzkich:

1 nagrodę zespołową w wys. 600 zł — ob. **Janinie Sznecce** i ob. **Zofii Pydze** z GBP w **Ostrowach**.

1 nagrodę w wys. 500 zł — ob. **Stefanii Pyce** z GBP w **Przyszowicach**.

2 nagrody po 300 zł — ob. **Jani- nie Cuglewskiej** z GBP we **Wrzoso- wej**, i ob. **Weronice Bojanowicz** z GBP w **Starym Bielsku**.

1 wyróżnienie w wys. 200 zł ob. **Eugenii Kantor** z GBP w **Komorowicach**.

W grupie bibliotek miejskich miast niewydziałonych:

2 nagrody w wys. 1000 zł każda — ob. **Pelagii Pysznej** i ob. **Krysty- nie Lelowicz** z MBP w **Niedobczy- cach** oraz ob. **Annie Mańdok** z MBP w **Czechowicach-Dziedzicach**.

1 wyróżnienie w wys. 300 zł — ob. **Marii Dudzie** z MBP w **Ryduł- towach**.

W grupie czytelni przy bibliote- kach centralnych:

1 nagroda zespołowa w wys. 1.200 zł — ob. **Irenie Kalinowskiej**, ob.

Halinie Swaton ob. **Rozalii Piąt- kowskiej** z MBP w **Częstochowie**.

2 nagrody po 300 zł — ob. **Gra- żynie Janik** z MBP w **Mysłowicach** i ob. **Krystynie Kwiecień** z MBP w **Sosnowcu**.

1 wyróżnienie w wys. 300 zł — ob. **Teresie Micy** — MBP w **Pszczynie**.

W grupie czytelni filialnych:

1 nagrodę zespołową w wys. 1200 zł — ob. **Zuzanie Adamskiej** i ob. **Teresie Muszyńskiej** z czytelni przy Filii nr 9 w MBP w **Często- chowie**.

1 nagrodę w wysokości 500 zł. — ob. **Romualdzie Basińskiej** z czytel- ni Filii nr 0-1 MBP w **Sosnowcu**.

Łączna suma przyznanych nagród wynosiła 9.000 zł.

Zakończenie współzawodnictwa bibliotek pod hasłem „CZŁOWIEK — ŚWIAT — POLITYKA”

W grudniu ub. roku dokonano podsumowania, ogłoszonego we wrześniu przez Wydział Kultury PWRN i WBP w Katowicach, współzawodnictwa bibliotek pod hasłem: „Człowiek — Świat — Polityka”.

Do współzawodnictwa przystąpiło 27 bibliotek centralnych (na 32 istniejące) z 524 placówkami terenowymi.

W czasie trwania współzawodnictwa, którego nasilenie przypadło na miesiąc listopad, zorganizowano:

49 wieczorów dyskusji o książkach,

76 spotkań z autorami książek społeczno-politycznych oraz działal- czami politycznymi i społecznymi,

53 wykłady i prelekcje,

42 konkursy i quizy na znajomość problematyki literatury społeczno- politycznej.

Poza tym przeprowadzono około 20 lekcji bibliotecznych, wzbogacono warsztat informacyjno-bibliograficzny o materiały z zakresu literatury społeczno-politycznej opracowując 39 zestawów bibliograficznych i 30 kar- totek zagadnieniowych, dostarczano uczestnikom szkoleń partyjnych po- trzebną literaturę oraz werbowano nowych członków Klubu Książki „Człowiek — Świat — Polityka”.

Oceny współzawodnictwa dokonała komisja w składzie:

przewodniczący mgr **Andrzej Korzon** — dyrektor WBP
członkowie: mgr **Halina Majowska** — przedst. Wydz. Kultury PWRN
mgr **Elżbieta Hatko** — kier. działu instr.-metod. WBP
mgr **Maria Sitek** — instruktor WBP
sekretarz
komisji mgr **Gabriela Ociepka** — instruktor WBP.

Współzawodnictwo oceniono na podstawie przesłanych protokołów i dołączonych materiałów. Prace bibliotek sklasyfikowano w 4 za adniczych grupach, wg ustalonej uprzednio pomocniczej punktacji:

Grupa I — Werbunek członków Klubu „Człowiek —
Świat — Polityka” od 3—10 punktów
„ II — Praca z czytelnikiem „ 3—15 „
„ III — Udostępnienie „ 3—10 „
„ IV — Warsztat „ 1—10 „

Po dokładnym zapoznaniu się ze sprawozdaniami i dołączonymi materiałami postanowiono przyznać:

Za uzyskanie powyżej 80 punktów nagrody w wysokości po zł 2.500 w bonach rzeczowych dla:

PiMBP w Kłobucku, PBP w Gliwicach, PBP w Tychach.

Za uzyskanie od 60—80 punktów nagrody w wysokości po zł 2.000 dla:

1. MBP w Chorzowie, 2. MBP w Częstochowie, 3. MBP w Mysłowicach,
4. MBP w Rudzie Śląskiej, 5. MBP w Sosnowcu, 6. MBP w Zabrze,
7. PiMBP w Lublińcu, 8. PBP w Rybniku, 9. PiMBP w Tarnowskich
Górach, 10. PiMBP w Zawierciu.

Za uzyskanie od 40—60 punktów nagrody w wysokości po zł 1.500 dla:

1. MBP w Będzinie, 2. MBP w Bytomiu, 3. MBP w Gliwicach,
4. MBP w Siemianowicach, 5. MBP w Rybniku, 6. PBP w Bielsku-Białej,
7. PBP w Cieszynie, 8. PiMBP w Myszkowie, 9. PiMBP w Pszczynie,
10. PiMBP w Wodzisławiu Śl.

Za uzyskanie poniżej 40 punktów nagrody w wysokości po zł 800 dla:

1. MBP w Bielsku-Białej, 2. MBP w Dąbrowie Górniczej,
3. MBP w Katowicach, 4. PBP w Będzinie.

Łączna suma rozdanych nagród rzeczowych w bonach towarowych wynosiła 45.700 zł.

Jedną z ciekawszych form popularyzacji zastosowanych w ramach współzawodnictwa był konkurs na najcenniejszą wypowiedź o wybranej książce społeczno-politycznej, ogłoszony dla czytelników przez MBP w Chorzowie. Uzyskane wypowiedzi wskazują na coraz większe zainteresowanie literaturą społeczno-polityczną, zrozumienie jej roli i przydatności oraz potrzebę dalszego, ustawicznego jej rozpowszechniania. Oto niektóre wypowiedzi lub ich fragmenty:

„**ŚLĄSKI WRZESIEŃ 1939 r.**” — Jestem głęboko przekonany, że chociaż wieki przemina, to na podstawie takich opracowań potomność zawsze będzie pamiętać o wielkim patriotyzmie Ślązaków (...)” Wacław Kiciński, emerytowany nauczyciel.

MYŚLIŃSKI S.: STRZAŁY POD CISNĄ — „(...) Książka ta jest mi szczególnie bliska, gdyż związana jest z moją pracą i mogłem porównać jak bardzo różni się ona od pracy tamtych ludzi, którzy oddali swe życie, by nam dzisiaj lepiej i lżej się pracowało”. (Tadeusz Piec, funkcjonariusz MO).

GÓRNICKI WIESŁAW: RAPORT Z HAMBURGA — „Wiesław Górnicki w swoim utworze stworzył obraz Niemiec, widziany oczyma obiektywnie i chłodno patrzącego dziennikarza-reportażysty. Uwypuklił w nim swój stosunek do Niemców z NRF, pokazując zarówno ich wady narodowe, niejednokrotnie jawną antypolskość (...). Jednak w swoim obiektywizmie dostrzega również pozytywne zmiany u młodzieży niemieckiej (...) Stanisław Urban, technik-chemik.

KACZAROWSKI RYSZARD: „Z NOTATNIKA OFICERA MO” — (...) Książka niezmiernie ciekawa, interesująca, prosto i zwięźle, bez zbyteknej afektacji napisana, wzbudzająca nieklamana sympatię dla autora ze względu na łatwość wypowiedziania się, celność spostrzeżeń i bezgraniczne oddanie sprawie, której służy. Poszczególne opowiadania fascynują dodatkowo autentycznością i pozwalają wnikać i poznawać trudną pracę naszych organów śledczych, o których szczerze mówiąc, ogół społeczeństwa niewiele wie...”. (Gerard Rudzki, technik).

MANVELL ROGER, FRAENKEL HEINRICH: HIMMLER — (...) „Czytelnikowi polskiemu znane są późniejsze dzieje jego (Himmlera) życia tj. w czasie jego „największej chwały” a raczej władzy. Mniej znana jest młodość i stopniowa droga do tego znaczenia, jakie miał w okresie władzy Hitlera. Książka Manvella-Fraenkla uzupełnia czytelnikowi polskiemu tę „lukę” w życiorysie Himmlera...”. (Józef Kiwer, technik-hutnik).

Elżbieta Piechaczek

MBP — Racibórz

Plan pracy Koła Miłośników Sztuki

Grupa dzieci interesujących się malarstwem, rzeźbą, grafiką i architekturą utworzy „Koło Miłośników Sztuki”. Do pracy w kole wykorzystamy słowniki, encyklopedie powszechnie, albumy, monografie, a także gotowe reprodukcje malarstwa, rzeźby, grafiki, zdjęcia pomników i innych dzieł sztuki. Na pierwszym zebraniu zapoznamy dzieci z planem pracy Koła na okres czterech miesięcy i wskażemy im, które materiały powinny zbierać (zdjęcia, widokówki, znaczki, wyroby sztuki ludowej) oraz jakie przybory mają sobie przygotować (tusz, farby, pędzle, kredki, linijki, karty z bloku technicznego).

Celem działalności koła będzie zbliżenie dzieciom świata sztuki, podanie szeregu wskazówek teoretycznych o stylach panujących w różnych epokach, omówienie głównych prądów i kierunków w sztuce oraz ważniejszych przedstawicieli malarstwa i rzeźby w Polsce i innych krajach, nauka dostrzegania piękna, a tym samym przyczynienie się do podniesienia poziomu wychowania estetycznego wśród dzieci.

Zajęcia w kole będą się odbywały przez cztery miesiące co dwa tygodnie po trzy godziny w oznaczony dzień tygodnia np. w środę. Na każdym zebraniu bibliotekarka wygłosi krótki wykład w formie pogadanki, a potem będą się odbywały zajęcia praktyczne, na których dzieci same wykonają pewne prace z materiałów przez siebie zebranych. Dzieci wykonają rysunki fragmentów budowli, zamków, pałaców, murów obronnych i inn. albumy znaczków, na których reprodukowane są portrety malarzy, miniatury malarskie, pejzaże lub inne obrazy, albumy widokówek z reprodukcjami zdjęć pomników sławnych ludzi, murów ochronnych, baszt, pałaców, zamków, ratuszów i inn. zabytków architektury i sztuki.

Do pracy z dziećmi wykorzystamy cykle artykułów z „Piomyka” p.t. „**Patrzmy na obrazy**” W. Romeyki i „**Listy o sztuce**” Niemczyca oraz niżej podane książki i artykuły.

Dzieci wykonają gazetkę poświęconą twórczości jednego malarza (Stanisław Wyspiański — malarz dzieci), i gazetkę poświęconą zabytkom stolicy (Pałace starej Warszawy). Urządzimy także wystawę książek z działów Architektura (72), Rzeźba i sztuki plastyczne (73), Rysunek. Rzemiosło Artystyczne (74), Malarstwo (75), Grafika sztuka graficzna (76).

Album znaczków dot. sztuki sporządzimy w układzie tematycznym portrety sławnych malarzy, reprodukcje, zabytki. Widokówki zebrane przez członków koła zostaną wykorzystane do gazetek, a także wklejone do albumu: „**Album Sztuki**”, którego szatę graficzną dzieci wykonają same. Widokówki ułożymy tematycznie, np. wg miast, które przedstawiają lub rodzaju sztuki np. pomniki sławnych ludzi z opisem, kogo one przedstawiają, datami urodzin i śmierci i krótką charakterystyką. Inne rozdziały utworzymy z widokówek przedstawiających pałace, zamki lub ratusze z następującym opisem: miejsce, gdzie dany zabytek lub fragment się znajduje, wiek, styl i inne dane.

Jeden wykład i ćwiczenie poświęcimy na urządzenie wycieczki do miasta, w celu pokazania dzieciom jego najstarszych zabytków. Zwiedzimy także muzeum i jego ciekawe zbiory. Następnie bibliotekarka zachęci dzieci do narysowania najładniejszych fragmentów starej architektury miasta, a najlepsze rysunki, wykonane z natury lub pamięci, zostaną wykorzystane do zrobienia wystawki oraz albumu prac dzieci.

Jeden wykład poświęcimy sztuce ludowej ze szczególnym uwzględnieniem folkloru swojego regionu. Dzieci będą zbierały gotowe eksponaty tej sztuki (wycinanki, talerze, serwetki, zabawki, wyroby z gliny, słomy i papieru) lub rysowały eksponaty, które zobaczą w sklepie Cepelii, w muzeum lub w domu. Inny wykład w całości poświęcimy sztuce użytkowej.

Na zajęcia praktyczne przeznaczymy dwie godziny, a na wykład jedną godzinę. Jeśli dzieci nie zdążą skończyć zaplanowanych na jedno zajęcie prac, mogą je dokończyć w domu pojedynczo lub w grupach, a potem gotowe prace przynieść do biblioteki. Zajęcia teoretyczne urozmaicimy wyświetlaniem przezrocy lub powiększaniem przez cpidiaskop reprodukcji.

Zebranie	Temat	Omówienie tematu	Lektury
I	Zebranie informacyjne.	Omówienie planu pracy koła na okres 4 miesięcy.	
II	Wykład: Wprowadzenie ogólne do zagadnień historii i teorii sztuki Zajęcia praktyczne: Czynności przygotowawcze.	Co to jest sztuka, style w sztuce, kompozycja, rysunek, tło, kolor. Segregowanie zebranych materiałów przez dzieci: zdjęć, widokówek, znaczków. Przyniesione przez dzieci materiały ułożymy i posegregujemy w grupy tematyczne: Style, Rodzaje sztuki, Twórcy.	Guze J.: Na tropach sztuki. Stopczyk B. Jaki to styl. Witz. J.: Piękno co to takiego.
III	Wykład: Charakterystyczne style w sztuce	Sztuka prehistoryczna, starożytna, (Wschód, Rzym, Grecja) średniowieczna (bizantyńska, romańska, gotycka), nowożytna (renesans, barok, rokoko, neoklasycyzm). Wiek XX.	Guze J.: Na tropach sztuki. Trzeciak P. 100 tajemnic architektury.
III	Zajęcia praktyczne: Opracowanie albumu i gazetki:	Jedna grupa dzieci wykona album z widokówek umieszczonych na kartach bloku technicznego. W zależności od ilości i jakości zgromadzonego materiału widokówkę układamy wg miast, stylów lub zabytków (Ratusze, Zamki, Pomniki). Każdą widokówkę zaopatrzymy w podpis zawierający nazwę obiektu, miejscowość, wiek, styl i inne charakterystyczne dane. Szata graficzna: Kartki będą połączone i przesyte sznurkiem. Na stronie tytułowej będzie wykonany tuszem i farbami napis: „Album Sztuki” oraz wymienieni wykonawcy: Koło Miłośników Sztuki” przy Oddziale Dziecięcym... Strona tytułowa ozdobiona będzie rysunkiem zamku raciborskiego. Poszczególne rozdziały będą oddzielone czystymi kartami i tytułami rozdziałów (Zabytki Warszawy, Styl romański, Ratusze itd.).	

Zebranie	Temat	Omówienie tematu	Lektury
IV	<p>Wykład: Niektórzy wybitni przedstawiciele malarstwa, grafiki, rzeźby</p> <p>Zajęcia praktyczne: Opracowanie albumu znaczków i wykonanie gazetki St. Wyspiański — malarz dzieci.</p>	<p>Krótkie omówienie twórczości nast. przedstawicieli sztuki: Fidiasz, Leonardo da Vinci, Michał Anioł, Rafael Santi, Tycjan, Dürer, Rubens, Rembrandt, Cezanne, Picasso i polskich: Matejko, Wyspiański, Chełmoński, Wyczółkowski.</p> <p>Jedna grupa dzieci posgreguje i sporządzi album znaczków przedstawiających reprodukcje obrazów i portretów sławnych malarzy polskich i obcych. Znaczki podzielimy wg okresów lub tematycznie w zależności od ilości zebranych znaczków, np. Malarstwo polskie XIX wieku albo „Zabytki miast”.</p>	<p>Klubówna A.: Krajobraz z tęczą. Sylwetki artystów od Fidiasza do Picassa.</p>
V	<p>Wycieczka</p>	<p>Zwiedzanie zabytków miasta. Zwiedzanie muzeum i jego zbiorów: sztuki sakralnej, przemysłu artystycznego, militarii, etnografii. Wycieczkę poprzedzimy krótkim omówieniem historii najciekawszych zabytków miasta.</p> <p>Wykład 1</p>	<p>Kutzner M.: Racibórz</p>
VI	<p>Wykład: Malarstwo dzieci</p> <p>Zajęcia praktyczne: Wykonanie rysunków przez dzieci</p>	<p>Twórczość ludów pierwotnych i sztuka ludowa a twórczość dzieci.</p> <p>Spontaniczność i fantazja rysunków dziecięcych.</p> <p>Rysowanie przez dzieci dowolnie wybranego z oglądanych na wycieczce obiektów.</p>	<p>Ligocki A.: Malarstwo dzieci. Rysunki radzieckich dzieci. Zagajła B.: Malujemy — album sztuki dziecka.</p>
VII	<p>Wykład: Sztuka użytkowa</p>	<p>Sztuka a wyrób niektórych przedmiotów codziennego użytku, tkanin, porcelany, ceramiki, mebli.</p>	<p>Witz J.: Grafika w książkach „Naszej Księgarni”. Romejko W.: O tkaninach wzorzystych (Sztuka w życiu codziennym).</p>

Zebrania	Temat	Omówienie tematu	Lektury
VIII	<p>Zajęcia praktyczne: Przygotowanie przez dzieci wystawy książek z działów 72-76</p> <p>Wykład: Sztuka ludowa</p> <p>Zajęcia praktyczne. Urządzenie wystawy prac rysunkowych dzieci.</p>	<p>Książki z wymienionych działów wyłożymy w czytelni na stolikach. Nad stolikami umieścimy na ścianie kilka reprodukcji malarstwa i hasło: „Książki o sztuce”. Niektóre z książek i albumów otworzymy na stronach na których znajdują się szczególnie ładne, barwne ilustracje.</p> <p>Sztuka ludowa a sztuka użytkowa. Hafty, koronki, wyroby z gliny, wyroby z drewna, budownictwo.</p> <p>Najładniejsze i najlepiej wykonane rysunki dziecięce przedstawiające fragmenty zabytków miasta wykorzystamy do wykonania wystawy pod hasłem: „Chrońmy zabytki”. Każdy rysunek zaopatrzymy w podpis mówiący, co przedstawia, z którego wieku zabytek pochodzi i w jakim stylu został zbudowany.</p> <p>Każdy rysunek będzie podpisany także nazwiskiem i imieniem wykonawcy.</p> <p>Część rysunków wykorzystamy do wykonania albumu rysunków dziecięcych. Rysunki zaopatrzone w szczególne podpisy zostaną spięte i przewiązane sznurkiem, a na karcie tytułowej wykonanej przez członków koła umieścimy napis: „Nasze miasto i jego zabytki”.</p>	Burchard P.: Tropami folkloru.

BIBLIOGRAFIA:

1. K. Beylin, Styczyński J.: **Wędrówki po Warszawie**. W-wa 1965 NK.
2. Burchard P.: **Tropami folkloru**. W-wa 1960 Wydawn. Harcerskie.
3. Gazda J., Lewiński W.: **Wśród kształtów i barw**. W-wa 1964 Wydawn. Harcerskie.
4. Goździkiewicz T.: **Kolory. Chłopiec lata Józefa Chełmońskiego**. W-wa 1965 NK.
5. Grzegorzewski B.: **Przed obrazami Matejki**. W-wa 1968 PZWSz.
6. Grzegorzewski B.: **Zwiedzamy muzea**. W-wa 1966 Wydawn. Związk. CRZZ.
7. Guze J.: **Na tropach sztuki**. W-wa 1968 NK.
8. **Kiedy wielcy byli mali**. W-wa 1965 NK (Leonardo da Vinci).
9. Klubówna A.: **Krajobraz z tęczą**. Sylwetki artystów od Fidiasza do Picasa W-wa 1960 KiW.
10. Knothe J.: **Sztuka budowania**. W-wa 1968 NK.
11. **Kraków w nocy**. Kraków 1958 Wydawn. Artyst.-Graficzne.
12. Kutzner M.: **Racibórz**. Wrocław 1965 Ossolineum.
13. Krassowska H.: **Zimowa przygoda**. W-wa 1968 PZWSz.
14. Ligocki A.: **Malarstwo dzieci**. Katowice 1962 Wydawn. Artyst.-Graficzne.
15. Mortkowicz-Olczakowa H.: **Różne kolory**. Opowiadania o malarzach polskich W-wa 1965 NK.
16. Okońska A.: **Paleta z mazowieckiej sosny**. Powieść biograficzna o Benedykcie Ludomirze. W-wa 1968.
17. Pauszer-Klonowska G.: **Historie nie wymyślone**. W-wa 1966 (Winci).
18. Piwkowski W.: **Czy ciekawi Cię rzeźba?** W-wa 1970 PZWSz.
19. **Rysunki radzieckich dzieci (ZSRR)** 1957.
20. Samotyhowa M.: **Patrzmy na obrazy**. W-wa 1958 NK.
21. Stoll H. A.: **Sen o Troi**. Opowieść o życiu Schliemanna. W-wa 1970 NK.
22. Strone I.: **Wielka przygoda Michała Anioła**. W-wa 1969 NK.
23. Stopczyk B.: **Jaki to styl**. W-wa 1968 PZWSz.
24. Szermentowski E.: **Młodość, talent, animusz**. W-wa 1958 (Chełmoński).
25. Szypowska M.: **Gniezno**. W-wa 1961 Sport i Turystyka.
27. Witz J.: **Grafika w książkach „Naszej Księgarni”**. W-wa 1964 NK.
28. Witz J.: **Piękno — co to takiego**. W-wa 1963 PZWSz.
29. Zagala B.: **Malujemy — album sztuki dziecka**. Wstęp prof. dr Stefana Szumana W-wa 1961 NK.

Przegląd książek o Śląsku

**Bednorz Zbyszko: NAD RO-
CZNIKAMI DAWNYCH GA-
ZET ŚLĄSKICH. Studium
z polskiego życia literacko-
kulturalnego przełomu XIX
i XX wieku. Wrocław 1971
ss. 185, ilustr.**

Dawne gazety śląskie z przełomu 19 i 20 wieku są niewyczerpanym źródłem wiadomości z różnych dziedzin życia. Korzystają z tego historycy i naukowcy innych dyscyplin naukowych i przybliżają nam z tej „wielkiej kroniki” jak autor nazwał na wstępie roczniki gazet, zagadnienia mogące interesować współczesnego czytelnika. Choć nie ma jeszcze pełnych monografii poszczególnych czasopism, ukazało się kilka prac zasługujących na uwagę. (T. Gospodarek — Walka o kulturę narodową ludu na Śląsku 1815—1863), J. Glensk-Nowiny Raciborskie w latach 1889—1904 i in. (Praca Zbyszko Bednorza porusza zupełnie inne zagadnienie, a mianowicie przejawy życia kulturalno-literackiego, które w większości znalazły odbicie na łamach „Gazety Opolskiej”, „Katolika”, „Nowin Raciborskich”, „Górnoślązaka” i in. Po roku 1889 czasopisma te znajdują się w dobrych rękach wybitnych, przepojęnych duchem patriotyzmu redaktorów, którzy nawiązali szeroki kontakt z odbiorcami. Mimo trudności i ostrej cenzury propagowali i upowszechniali polską kulturę kształtując życie społeczno-narodowe i pogłębiając polską świadomość. Należy wspomnieć, że prasa polska na Śląsku konsekwentnie upowszechniała książki Kraszewskiego, Sienkiewicza, Mickiewicza, Konopnickiej, Dygasińskiego, Asnyka, Syrokomli i in.

Praca Zbyszko Bednorza obok bardzo solidnego warsztatu naukowego napisana jest pięknym językiem, który zdradza, że autor jest nie tylko naukowcem, ale i literatem. Ze względu na bogactwo wiadomości związanych z kulturą Śląska książka powinna być przeczytana przez wszystkich bibliotekarzy.

**Gluck Leopold: OD ZIEM
POSTULOWANYCH DO ZIEM
ODZYSKANYCH. Warszawa
1971 Pax ss. 136.**

Zawarte tu szkice, wspomnienia i refleksje autora pełniącego po wojnie odpowiedzialne stanowiska w Ministerstwie Ziemi Odzyskanych i Narodowym Banku Polskim, w okresie okupacji biorącego czynny udział w przygotowaniu powrotu Ziemi Zachodnich i Północnych do Polski, opublikowane były w trochę innej formie na łamach „Miesięcznika Literackiego”, (nr 2-5/1970 r.).

Duży oddźwięk społeczny z jakim się spotkały, skłoniły autora do ujęcia ich w poszerzonej formie w wydaniu książkowym.

Niepowtarzalny klimat tamtych pierwszych powojennych lat i lat konspiracji, poparty rzetelnymi dokumentami i fragmentami pamiętników, dają pasjonującą lekturę dla młodego i starszego, pamiętającego tamte czasy czytelnika. Znajdziemy na kartach książki i naszych dobrych opolskich znajomych, Z. Bednorza, S. Wysylewskiego.

Zagadnienie Granicy Zachodniej w trakcie finalizacji było różnie rozpatrywane w różnych ugrupowaniach politycznych. Fakt powrotu na te Ziemię stał się jednak faktem historycznym. Zachęcamy bi-

bliotkarzy i czytelników do sięgnięcia po tę małą, ale jakże interesującą pozycję.

Kowalski Zbigniew: „Z DZIEJÓW PPR NA ŚLĄSKU OPOLSKIM, Opole 1971 Inst. Śląski w Opolu ss. 113. Polska Zjednoczona Partia Robotnicza Komitet Wojewódzki w Opolu.

Obchody 30 rocznicy PPR skłoniły również naukowców opolskich do opracowania dziejów PPR na Opolszczyźnie. Działała ona tu w szczególnie trudnych warunkach — stąd jej ofiarność i prężność.

Książka Zbigniewa Kowalskiego stanowi popularny zarys węzłowej problematyki działalności PPR na Śląsku Opolskim w latach 1945—1958. Szczególnie polecać ją trzeba nauczycielom historii, lektorom szkolenia partyjnego, którzy znajdują w niej najistotniejsze wiadomości dotyczące tego okresu. Brak do tej pory opracowania monograficznego sięgającego do pierwszych lat władzy ludowej w tym regionie. Stąd duża wartość faktograficzna książki.

Lewandowska Zofia: DECYZJA, Warszawa 1971 Zakł. Narod. im. Ossolińskich ss. 149.

Jeszcze jedną pozycją wyróżnioną na konkursie literackim ogłoszonym z okazji 25-lecia Wyzwolenia Dolnego Śląska jest omawiana książka — Zofii Lewandowskiej. Autorka z wykształcenia jest ekonomistką i pracownikiem naukowym. Debiutowała w 1957 roku i została kilkakrotnie wyróżniona. Treścią „Decyzji” jest ukazanie życia na polskich Ziemiach Zachodnich w okresie niemieckiego panowania i po ich powrocie do Macierzy. Na przykładzie losów jednostek ukazuje sprawę o znaczeniu szerszym, ogólnym. Walkę o zachowanie swej godności, narodowości, konflikty wierności i odstępstwa,

problemy prawa do indywidualnego szczęścia jednostki i poczucia społecznych obowiązków. Książka do szerokiej popularyzacji.

Męclewski Edmund: POWRÓT POLSKI NAD ODRE, NYSE ŁUŻYCKĄ, BAŁTYK. Szkice, Warszawa 1971 Min. Obr. Narod. ss. 773.

Znany komentator polskiej TV jest nie tylko świetnym mówcą (liczne spotkania autorskie na Opolszczyźnie), ale również znakomitym publicystą, znawcą problemów niemcoznawczych. Praca Męclewskiego poświęcona jest popularnemu omówieniu zagadnień dotyczących zmagania politycznych i militarnych o granicę zachodnią Polski. Dzieje tej walki, jej przebieg, charakter, metody wroga i metody obrony stanowią treść grubego tomu szkiców. Bogato cytowana jest literatura naukowa przedmiotu polska i niemiecka.

PIŁKA JEST OKRĄGŁA. 50 LAT PIŁKARSTWA W WOJEWÓDZTWIE KATOWICKIM. Katowice 1971: Śląsk ss. 312, tabl. 77, ilustr.

Historia piłkarstwa śląskiego zaczyna się oficjalnie 7 stycznia 1920 roku, Polski Związek Piłki Nożnej liczy sobie 50 lat. Na wstępie autorzy zaznaczają, że piłkarstwo na Śląsku mimo Zaboru ma bardziej odległe tradycje. Było zrzeszone nieoficjalnie i stanowiło jedną z form walki narodowej. Śląsk wydał wielu wybitnych piłkarzy nie więc dziwnego, że pokuszono się o monograficzne, jubileuszowe opracowanie tej gałęzi sportu. Książka zaopatrzona w dużą ilość zdjęć, wykazy mistrzów i wicemistrzów oraz wybitnych piłkarzy i drużyn w dowcipnym rozdziale p.t. „Dwa łyki statystyki” będzie nie lada atrakcją dla licznych kibiców.

**Scholz Fryderyk: TWIER-
DZA. Wrocław 1971 Zakł.
Narod. im. Ossolińskich ss.
204.**

Książka Scholza została wyróżnio-
na na konkursie z okazji 25-lecia
wyzwolenia Dolnego Śląska. Treść-
cią jej jest ukazanie losów Wrocławia
„Twierdzy”, bazy wypadowej
niemieckiego Drang nach Osten,
który przemienił się w ciągu ubie-
głych lat o ośrodek polskiej kultury
i nauki. Z miasta zgłiszcz i ruin
podobnych Warszawie, cierpliwe ręce
osiedleńców wznosiły od nowa
miasto. Miasto, które przywiązuje
ludzi bardziej niż ich rodzinne stro-
ny. Wrocławski patriotyzm lokalny
jest ogólnie znany. Ale korzeniami
swymi sięga daleko i głęboko. Po-
łączenie zabytków przeszłości z no-
wą architekturą nie mającą nic
wspólnego z dawnym „prusactwem”
odstwarza niepowtarzalny urok. Od-
stwarza to bohater książki, mieszka-
niec dawnego niemieckiego Wrocławia
— Kurt, który po latach prze-
jeżdża szukać śladów przeszłości
i miłości...

Co przeżywa i jakie są jego re-
fleksje dowiemy się po przeczyta-
niu.

**Szcweczyk Wilhelm: PTAKI
PTAKOM. Wyd. 2. Warszawa
1971 Min. Obr. Narod. ss. 237.**

Rzecz dzieje się w Katowicach
i okolicy w pierwszych dniach
września 1939 roku. Obrona Kato-
wic przez powstańców Śląskich,
młodzież, harcerzy. Nikodem Renc,
Wincenty Fojkis, Georg Joschke to
postacie autentyczne. Reszta z bra-
ku źródeł do identyfikacji nosi
imiona i nazwiska nadane przez
autora. Historie autentyczne pod
piórem świetnego pisarza i publi-
cysty nabierają barwy. Któż zresz-
tą zna lepiej Śląsk i jego sprawy
od autora książki? Powieści tej nie
wolno streszczać, wolno tylko nią
zaciekawić. Odsyłamy do lektury
Ptaki — Ptakom.

**STUDIA ŚLĄSKIE ZAŁOŻO-
NE PRZEZ SEWERYNA WY-
SŁOUCHA. Seria Nowe Tom.
19, Opole 1971 ss. 465. Insty-
tut Śląski w Opolu.**

Tom 19 w całości poświęcony jest
50 rocznicy Plebiscytu i Powstań
Śląskich. Dużo nowych, ciekawych
materiałów. **Brożek K. Polska
służba medyczna w plebiscycie
górnos Śląskim. Brożek A.: Nie-
które fragmenty polskiej i francu-
skiej dokumentacji wojskowej na
temat przebiegu drugiego powstania
śląskiego. Jonec K.: Pogląd Śl-
ąskiego działacza ludowego Arkadiu-
sza Bożka na wygaśnięcie konwen-
cji genezewskiej (w 1937 r.).**

**ROCZNIK STATYSTYCZNY
WOJEWÓDZTWA OPOLS-
KIEGO 1971. Opole 1971 Wo-
jewódzki Urząd Statystyczny
w Opolu ss. 411.**

Rocznik statystyczny jest lekturą
trudną, ale niezbędną w pracy na
codzień. Trochę wyobraźni a tabe-
le nabierają rumieńców życia, bar-
wy, konkrety.

Jest tu również zanotowane w li-
czbach życie kulturalno-oświatowe
Opolszczyzny i nasz skromny ale
społecznie użyteczny wysiłek. Dane
liczbowe zawarte w Roczniku
przedstawiają stan z 1970 r. Pozycja
niezbędna do księgozbioru podręcz-
nego.

**Wrzosek Mieczysław: POW-
STANIA ŚLĄSKIE 1919—
1921. Zarys działań bojowych.
Warszawa 1971 Min. Obr.
Narod. ss. 277.**

Powstania Śląskie weszły już na
stałe do historiografii, polskiej,
a literatura o nich ujmowana
z różnych punktów widzenia i opra-
cowana na coraz to nowych, nie-
zbadanych dotąd dokumentach po-
rusza naszą wiedzę o walkach,
które nie miały precedensu w hi-
storii powszechnej. Upór i konse-
kwencja tych walk doprowadziły

do odzyskania choć części Śląska. Mimo iż literatura o powstaniach liczy już wiele pozycji są ciągle luki w ujęciu tych walk od strony strategiczno - wojskowej. Książka Wrzosek wypełnia w pewnym sensie tę tematykę podejmowaną przez uczestników, przewódców powstań (J. Grzegorzek, Ludyga-Laskowski,

M. Mielżyński i in.). Wrzosek w pracy tej przedstawia wyniki swoich badań nad wojskowym opracowaniem powstań śląskich podjętych z okazji 50 rocznicy. Na końcu dołączony jest indeks nazwisk i pseudonimów powstańców jak również bibliografia najważniejszych prac. Książka do szerokiej popularyzacji.

A. Radziszewska

WBP — Katowice

Przegląd literatury fachowej

Sadowski Wacław: WŚRÓD KSIĄŻEK Z LITERATURY ANGIELSKIEJ I AMERYKAŃSKIEJ. Poradnik Bibliograficzny. W-wa 1971 Bibl. Narod. s. 158. Instytut Bibliograficzny BN. zł 25,—.

Poradnik charakteryzuje najwybitniejsze dzieła literatury angielskiej i amerykańskiej — a więc piśmiennictwo angielskiego obszaru językowego. Przegląd utworów nie wypełnia luki w znajomości literatury, lecz jak to zaznaczono we wstępie, stanowi „punkt wyjścia dla dalszych poszukiwań czytelniczych, prowadzonych już samodzielnie, w kierunku najbardziej odpowiadającym potrzebom każdego spośród zainteresowanych literaturą anglo-amerykańską” (s. 8).

Kierując się tą zasadą w poradniku omówiono pozycje, które wywarły wpływ na piśmiennictwo polskie i światowe. Materiał podzielono na dwie zasadnicze części: literaturę angielską i amerykańską. W obu partiach wyodrębniono, zgodnie z chronologią, etapy rozwoju piśmiennictwa.

Omówienie twórczości pisarzy poprzedzono charakterystyką epoki, w której żyli. Następnie przedstawiono genezę i zasadnicze cechy najwybitniejszych utworów. Bibliografię uzupełnia indeks autorsko-tytułowy.

Wydawnictwo ułatwia kierowanie czytelnictwem literatury angielskiej i amerykańskiej, dlatego powinno znaleźć się we wszystkich bibliotekach.

STUDIA Z HISTORII LITERATURY DLA DZIECI I MŁODZIEŻY. Praca zbiorowa. Wyboru dokonała Wanda Grodzińska. W-wa 1971 Nasza Księgarnia s. 214, 2 nrb. — zł 35,—

Warunkiem skutecznej popularyzacji książki dla dzieci i młodzieży jest poznanie i zrozumienie wydawnictw przeznaczonych dla tego kręgu czytelników. To trudne zadanie ułatwia krytyka literacka, dlatego warto sięgnąć po *Studia z historii literatury*.

Autorzy zamieszczonych w tomie prac poruszyli wiele interesujących zagadnień. Omówiono między innymi poezję i pojawiające się w niej elementy nonsensu, literaturę wspomnieniową o dzieciństwie oraz w oparciu o twórczość Jana Zabińskiego, piśmiennictwo popularnonaukowe dla dzieci. Ponadto książka zawiera charakterystykę młodzieżowej powieści osnutej na motywach robinsonowskich i interesującą nas szczególnie rozprawę o śląskich motywach ludowych w baśniach Morcinka.

Pozycje analizowane w rozprawach zestawiano często z wersjami

filmowymi, wykazując podobieństwa i różnice między tekstem pierwowzoru i scenariuszem. Potraktowanie tematów i charakterystyka wydawnictw stanowiących do dziś poważną pozycję w lekturze kilku nastolatków, czynią *Studia z historii literatury dla dzieci i młodzieży* książką potrzebną bibliotekarzom placówek dziecięcych.

☆

Szczegodzińska Lucyna: BIBLIOTEKA, KSIĄŻKA, CZYTELNIK. Poradnik metodyczny dla bibliotekarzy. W-wa 1970 Wydawn. Związk. s. 268, 4 nrb., zł 20,—

Trudno zaliczyć tę książkę do nowości, gdyż ukazała się na rynku już w 1970 roku, warto jednak ją omówić, bo z pewnością przyda się w naszej pracy. Wydawnictwo zaadresowane do pracowników i instruktorów bibliotek związkowych, może być wykorzystane także w placówkach innych sieci. Autorka przedstawiła bardzo przystępnie zasady urządzenia lokalu bibliotecznego, kompletowania zbiorów i omówiła sposoby poznawania środowiska czytelniczego. Sporo miejsca poświęciła pracy z czytelnikiem, podając wskazówki, jak należy przygotowywać i przeprowadzać różnorodne imprezy, jak propagować usługi bibliotekarza, gdzie można się zwrócić z prośbą o pomoc i potrzebne materiały.

Każdy rozdział uzupełnia związana z nim tematycznie literatura przedmiotu.

Książka podaje wiele praktycznych wskazówek, toteż należy jej się miejsce w księgozbiorze fachowym. Warto do niej często zaglądać!

☆

Wojciechowski Kazimierz, Wojciechowska Maria B.: BIBLIOGRAFIA OŚWIATY DOROSŁYCH. W wyborze. Wyd. 3 powiększone. Oprac. przy współudziale M.B. Wojciechowskiej. W-wa 1971 Wydawn. Związk. s. 203 — zł 15,—

Pod pojęciem „oświata dorosłych” ukrywa się wiele zagadnień. Wszystkie są reprezentowane w omawianym wydawnictwie. W bibliografii wyeksponowano więc zagadnienia: rozwój kultury, kształcenia i dokształcania, wychowania w różnych aspektach, racjonalnego odpoczynku i rozrywki.

Wyodrębniono również publikacje poświęcone pracy kulturalno-oświatowej oraz książce i czytelnictwu.

Bibliografia rejestruje przede wszystkim prace ogłoszone po wojnie, uwzględnia także artykuły z czasopism oraz wybór cenniejszych publikacji przedwojennych.

Opisy zgrupowano w działach tematycznych.

Wydawnictwo ułatwi bibliotekarzowi zarówno dobór literatury fachowej dla siebie, jak również dla czytelnika poszukującego odpowiedzi na pytanie, jak się uczyć i jak organizować rozrywkę dla siebie i innych.

Odnaczeni Bibliotekarze

Z okazji 30-lecia powstania PPR oraz 27 rocznicy wyzwolenia Śląska odnaczeni zostali następujący bibliotekarze:

mgr Aleksander Uherek, dyr. MBP w Chorzowie otrzymał „Oznakę 30-lecia PPR”, przyznaną decyzją Egzekutywy KW PZPR za zasługi w pracy politycznej i ruchu robotniczym;

Helena Sakowska, kier. BBP w Rybniku odznaczona została „Złotym Krzyżem Zasługi” za długoletnią pracę na niwie kultury;

mgr Jadwiga Rubinić-Dańkow, dyr. MBP w Bytomiu otrzymała „Złotą Oznakę Zasłużonego w Rozwoju Województwa”.

Jan Weisło, dyr. MBP w Gliwicach uhonorowany został „Srebrną Oznaką Zasłużonego w Rozwoju Województwa”.

Usprawniamy pracę poprzez wymianę doświadczeń

(Z doświadczeń bibliotek pszczyńskich)

Międzybiblioteczna wymiana doświadczeń okazała się dla naszej placówki bardzo korzystna. Szczególnie dwa ostatnio wprowadzone pomysły racjonalizatorskie są dużym usprawnieniem w działalności Biblioteki.

1. Powielanie kart katalogowych

Każdy pracownik biblioteki wie, ile czasu i wysiłku pochłania opracowywanie kart katalogowych przy zastosowaniu dawnej metody. Usprawnienie tej czynności wprowadzone w Bibliotece Miejskiej w Bytomiu uznaliśmy za bardzo pożyteczne. Tam też nauczyliśmy się zasadniczej obsługi powielarki. W ciągu 2 lat prace przy powielaniu kart katalogowych zostały w naszej Bibliotece w dalszym ciągu usprawnione. Opisuje je w artykule pt.: „**Powielanie kart katalogowych — wielka pomoc przy centralnym opracowaniu księgozbioru**” kol. J. J. Gruszka, która prowadzi w naszej Bibliotece dział opracowań.

Obecnie nie wyobrażamy sobie już pisania kart katalogowych druczkiem lub na maszynie dla wszystkich bibliotek naszej sieci. Sądzimy, że Biblioteki Powiatowe i Miejskie będą zainteresowane tą metodą i dalszymi usprawnieniami. Jeżeli artykuł naszej koleżanki okaże się którejs z Bibliotek pomocny w pracy, prosimy o kilka słów na ten temat.

2. Nowy sposób oprawiania książek

Drugie usprawnienie przejęliśmy z Biblioteki Miejskiej w Tychach. W miejsce brązowych, szarych i innych nieefektywnych okładek wprowadzono tam oprawę książek w folię przeźroczystą, nie okrywającą pięknej, naturalnej, bardzo często kolorowej okładki naszych książek.

Za pośrednictwem tejże Biblioteki nawiązaliśmy w 1970 roku kontakt ze Spółdzielnią Inwalidów w Tychach, która do dziś obłożyła nam folią „Estrofol” 19.000 tomów. Jest to 1/3 części księgozbioru znajdującego się w bibliotekach publicznych naszego powiatu. Na podniesienie estetyki księgozbioru otrzymaliśmy dotację z Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Pszczynie w wysokości 50.000,— zł. Już w krótkim czasie po wprowadzeniu oprawy książek w folię stwierdziliśmy, że oprócz wyglądu estetycznego, oszczędności czasu na okładanie książki, ma ona jeszcze inne dodatkowe walory, mianowicie jest najlepszą reklamą książki.

Graficzna oprawa książek wydawanych w naszym kraju jest na wysokim poziomie artystycznym, przyciągającym oko i wyobraźnię czytelnika.

We wszystkich bibliotekach, a szczególnie gromadzkich znikają z regałów wszystkie książki oprawione w folię. Czytelnik chętnie sięga właśnie po tak oprawioną książkę.

MBP w Zabrze laureatką w konkursie „Blżej książki współczesnej”

MBP w Zabrze, za wyniki uzyskane w roku 1971 w prowadzeniu konkursu-plebiscytu „**BLŻEJ KIAŻKI WSPÓŁCZESNEJ**”, decyzją CRZZ wyróżniona została nagrodą w wysokości 8.000 zł.

Serdecznie gratulujemy!

Z żałobnej karty

Józef Wolański

1888 — 1971

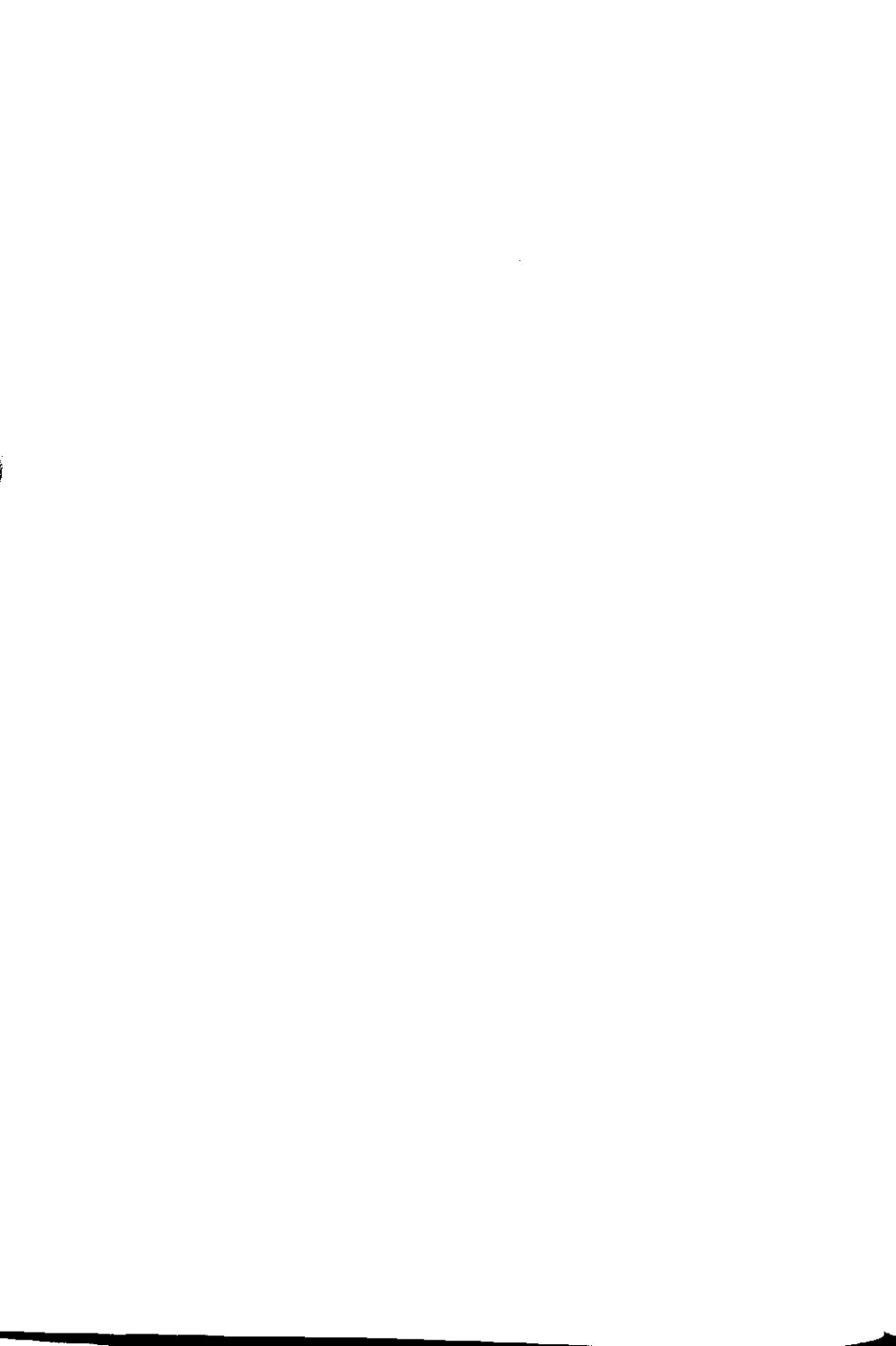
W dniu 26. 5. 1971 r. odszedł od nas zasłużony pedagog,
znany działacz społeczny,
bibliotekarz **GBP** w Miedarach w powiecie tarnogórskim

Józef Wolański

W uznaniu zasług otrzymał:

Odznakę Tysiąclecia Państwa Polskiego, Honorową Odznakę
ORMO, Dyplom Honorowy z Ogólnopolskiego Komitetu FJN,
Dyplom Uznania na polu Krzewienia Kultury i Oświaty.
Związał swe życie z zawodem nauczyciela, a następnie biblio-
tekarza.

Pozostanie na zawsze w naszej pamięci !

Tadeusz Bakes

22. IV. 1915

— 18. XII. 1971

Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śl., aktywny działacz kulturalny odznaczony Odznaką Tysiąclecia, Odznaką Zasłużonego w Rozwoju Województwa Katowickiego i Złotą Odznaką Honorową TPPR. Za całokształt działalności Rada Państwa nadała Mu Srebrny Krzyż Zasługi.

W roku 1938 Tadeusz Bakes zgłosił się jako ochotnik do służby wojskowej. We wrześniu 1939 r., po dwudziestu dniach walki, zostaje ranny wzięty do niemieckiej niewoli. Jako jeńiec wojenny, do lutego 1945 roku, przebywa w oflagach: Prenzlau, Neubrandenburg i Gross-Born. Po wyzwoleniu Tadeusz Bakes służył w Ludowym Wojsku Polskim, gdzie należał do aktywnych członków Centralnego Zespołu Artystycznego.

Na terenie Rudy Śl. pełnił obowiązki kierownika Wydziału Kultury PMRN, a od 1. 8. 1967 r. dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej. Jego praca w dużym stopniu przyczyniła się do powiększenia sieci bibliotecznej, unowocześnień jej obiektów, rozwoju czytelnictwa i podniesienia jego jakości.

Tadeusz Bakes dużo czasu poświęcał pracy społecznej; był zasłużonym członkiem TPPR, Miejskiego Komitetu Kultury Fizycznej oraz Kolegium Karno-Administracyjnego.

Odszedł od nas wymagający dyrektor ale równocześnie dobry kolega, gorący patriota i społecznik, człowiek z oddaniem służący ideom upowszechnienia kultury.

Odeszli od nas ...

W roku 1971 z grona bibliotekarzy bielskich odeszli:

Józef Namysłowski

14. X. 1892 — 28. IV. 1971

Nestor bibliotekarzy bielskich, wieloletni kierownik GBP w Buczkowicach, pow. Bielsko-Biała, zasłużony bibliotekarz i działacz kultury, odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego.

Józef Namysłowski zetknął się z biblioteką po raz pierwszy w 1926 roku i pozostał jej już wierny do końca życia. W okresie przedwojennym był ofiarnym działaczem TSL i z jego ramienia prowadził bibliotekę buczkowicką, stanowiącą ośrodek życia kulturalnego tej miejscowości.

W czasie wojny ratował, jak mógł, majątek biblioteczny, ukrywając część księgozbioru w Fabryce Mebli Giętych w Buczkowicach, bez wiedzy Niemca-właściciela.

Po wojnie rozpoczął od nowa, mając mniej niż 200 książek bezinteresowanie dostępniął je. Jego życie było nierozzerwalnie związane z dziejami miejscowej biblioteki. Znali i szanowali Go wszyscy mieszkańcy Buczkowic. Upłynęło niemal pół wieku od czasu, gdy zaczął wypożyczać im książki, i wychował trzy generacje czytelników tej wsi. Był jednym z tych bibliotekarzy, jakich dzisiaj już jest niewiele.

Odszedł od nas człowiek dobry, skromny, gorący patriota i społecznik, człowiek oddany bez reszty sprawie książki i czytelnictwa.

* * *

Jan Szarek

10. X. 1906 — 20. VIII. 1971

Od roku 1927 pracował jako nauczyciel Szkoły Nr 2, a potem Szk. Nr 4 w Czechowicach.

W roku 1952 ze względów zdrowotnych musiał się przenieść do pracy w Śląskiej Fabryce Kabli w Czechowicach, gdzie od 1958 r. objął prowadzenie Biblioteki Zawiązkowej.

Bibliotekę tę prowadził do ostatnich dni swego życia.

Brał czynny udział ze swymi czytelnikami w wszelkiego rodzaju konkursach czytelnicznych.

Jan Szarek był człowiekiem skromnym, sumiennym pracownikiem i dobrym bibliotekarzem.

Helena Pielesz

27. II. 1905 — 1. IX. 1971

Pracowała od 1. IX. 1950 r. wspólnie ze swoim mężem, Karolem Pieleszem, w Osiedlowej Bibliotece Publicznej w Szczyrku.

Karol Pielesz, były więzień obozu koncentracyjnego w Dachau, a następnie Mauthausen-Gusen w Bawarii, jako nauczyciel i kierownik szkoły w Szczyrku od pierwszej chwili po wojnie przystąpił do organizowania biblioteki i czytelnictwa na terenie Szczyrku.

Od 1950 r. pomagała mu w tym dzielnie Helena Pieleszowa. Pierwsze lata pracy bibliotekarskiej na terenie Szczyrku podobnie, jak i w całej Polsce, nie były łatwe. Helena i Karol Pieleszowie nie zrażali się trudnościami. Pracę biblioteczną prowadzili z zaangażowaniem i oddaniem, bezinteresownie.

Cechowała ich ebowiązkowość w pracy i ogromna życzliwość wobec czytelników.

Karol Pielesz zmarł w sierpniu 1968 roku.

Po śmierci męża, Helena Pieleszowa starała się podjąć sama wszystkim obowiązkom w pracy biblioteczej.

Helena Pieleszowa zginęła śmiercią tragiczną dnia 1 września 1971 r. w Jugosławii.

Dobra, zawsze uśmiechnięta i gotowa do niesienia pomocy — taka pozostała na zawsze w naszej pamięci.

Zarówno Helena Pieleszowa, jak i Karol Pielesz, pozostali wierni pracy z książką do ostatniej chwili swego życia.

Cześć Ich pamięci.

SPIS TREŚCI:

	str.
Emblemat Międzynarodowego Roku Książki	3
Podstawowe kierunki pracy bibliotek publicznych na rok 1972 (wytyczne ministerialne)	4
<i>Aleksander Uherek</i>	
Wychowawczo-kształcąca rola literatury społeczno-politycznej	8
<i>A. Łudzińska, B. Hennig, W. Tyras</i>	
„30 rocznica powstania PPR” — (scenariusz wystawy)	11
<i>Wanda Matwiejczuk</i>	
Biblioteka a ZMW	24
<i>Józef Klimczyk</i>	
Państwowe Studium Kultr.-Oświatowe i Bibliotekarskie w Opolu	26
<i>Anna Radziszewska</i>	
Czasopisma w bibliotece	28
<i>E. Fragstein</i>	
Barwa i oświetlenie w bibliotekach	32
<i>WBP Katowice</i>	
Astronomia po odkryciach Kopernika. Zestaw bibliograficzny	35
Turniej czytelniczy p.t. „Mikołaj Kopernik jego dzieło” — podsumowanie I etapu	37
Podsumowanie konkursu na najlepiej pracującą czytelnię miej- ską i gromadzką	40
Zakończenie współzawodnictwa bibliotek pod hasłem „Człowiek — Świat — Polityka”	41
<i>Elżbieta Piechaczek</i>	
Plan pracy Koła Miłośników Sztuki	43
<i>Janina Kościów</i>	
Przegląd książek o Śląsku	49
<i>Anna Radziszewska</i>	
Przegląd literatury fachowej	52
Z żalobnej karty	55

